

חוברת ד

מאמר מבואר

קונטרס שמיני-עצרת שמחת-תורה – תשמ"ח
מאמר ביום השמיני שלה גו', תשמ"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים וחמש לבריאה
יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מפתח

3	פתח דבר
4	מבוא
6	תוכן המאמר
8	פתח דבר להוצאה ראשונה דהמאמר
9	מאמר מבואר
44	מילואים

יוצא לאור ע"י: איגוד תלמידי הישיבות,
ישיבת תורת"ל המרכזית, בית משיח - 770

770 Eastren Parkway Brooklyn NY
Tel/Fax: 718-773-4939

פתח דבר

לקראת זמן שמחתנו ושבת בראשית הבעל"ט – הננו בזה להוציא לאור חוברת רביעית בסדרת "מאמר מבואר", מאמרי כ"ק אדמו"ר מה"מ עם ביאור.

ובענין שהזמן גרמא – מאמר דיבור-המתחיל "ביום השמיני שלח" תשמ"א – המבאר את הנתנית כח משמיני-עצרת לעבודה במשך השנה כולה, וכולל ביאור ארוך אודות כללות עבודת התשובה בחודש תשרי.

* * *

במבוא באה סקירה מפורטת אודות המאמר, וכן על אופן עריכת הביאור. החוברת נערכה ע"י הרה"ת אסף חנוך שי' פרומר, והוגהה ותוקנה ע"י: הרה"ח הרב מנחם מענדל שי' וכטר, הרה"ת אורי שי' למברג, והרה"ת שניאור זלמן שי' הכט.

תודתנו נתונה לכל העוזרים והמסייעים בעריכה – הן בהשגת החומר הדרוש, והן בהגהה והערות מחכימות. יבואו כולם על הברכה.

בקשתנו מכל הלומדים והמעיינים, לשלוח את הערותיהם והארותיהם על החוברת, על מנת שנוכל לשפר ולתקן בעז"ה בחוברות ובהוצאות הבאות, וזכות הרבים תלוי בהם.

* * *

ויהי רצון, שזכות הלימוד והעיון במאמרי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, אשר בזה מחזקים ההתקשרות ומקבלים הכוחות לקיום שליחותו – "שלח (המלך) את העם";

– יקויים, כנוסח הברכה בעת אמירת המאמר (מהנחה בלתי מוגה): "חידוש בכל העולם כולו, וכדאיתא בזוהר בר נש דאשתדל באורייתא מקיים עלמא, ויתרה מזו, וברא עלמא, שבורא שמים חדשים ארץ חדשה",

וזוכים תיכף ומיד להתגלות מלך המשיח "שהוא מזרע דוד ושלמה", ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, וילמד את העם כולו תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא", מאתי ממש.

איגוד תלמידי הישיבות

שע"י ישיבת תות"ל המרכזית – 770

וא"ו תשרי שנת תשס"ה

ארבעים שנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה
אמו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

מבוא

"עסענץ [תמצית] – כן אמר אדמו"ר נ"ע על בחינת שמיני עצרת".

פתגם זה, אותו כותב הצמח-צדק בשם רבינו הזקן, ומבואר במאמר שלפנינו (הערה 80) – מבטא את מהותו של שמיני-עצרת החג הזה, והיום-טוב שני שלו, שמחת-תורה:

יומא אריכתא זה, הוא ה"עסענץ", התמצית והתרכיז של כל ענייני חודש תשרי (כמרומוז בשמו "שמיני", מלשון שמן ושמוניות). כל העניינים שבראש-השנה ויום-הכפורים הם ב"כסה", בכיסוי והעלם, ובחג הסוכות מתגלים רק באופן "מקיף" – באים ומתגלים "ביום השמיני" בצורה פנימית ותמציתית; ואשר על כן – כפתגם נוסף של הצמח-צדק המבואר במאמר – "בו מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם כל השנה".

ולכן, כל המתודע למושג "שמחת תורה בליבאוויטש" – פשוט אצלו לחלוטין, אשר ביום זה מתקיים בפועל ממש מדי שנה בשנה: "ביום השמיני שלח (המלך) את העם, ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב". ביום זה משפיע ונותן מלך ונשיא הדור כוחות אדירים ונפלאים, מתוך שמחה פורצת גדר – לעבודה במשך כל השנה כולה, ללכת "לאהליהם" ולעשות מהם משכן ודירה לו יתברך.

[וכבר אמרו חסידים, כי בהתאם לסדר ה"אושפיזין החסידיים" דזמן שמחתנו – אותם ביאר כ"ק אד"ש בשיחות רבות (מיוסד על שיחת כ"ק אדמו"ר הרי"צ), החל מהבעל-שם-טוב, הרב המגיד ממעזריטש, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח-צדק, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר מהורש"ב, ואדמו"ר מהור"י"צ – הרי ה"אושפיזא" דיום שמחת-תורה, הוא כ"ק אד"ש מלך המשיח. ובי' אחידא הן ה"אושפיזא" החסידי והן ה"אושפיזא" הכללי!].

וכשם שהוא ב"עיצומו של יום" – כך גם בתורת היום, במאמר שלפנינו, המהוה "עסענץ", תמצית וריכוז של סוגיות יסודיות ורחבות בתורת החסידות בכלל ובמשנת כ"ק אד"ש בפרט, ובפרט הסוגיות של "מעלת נשמות ישראל", והחידוש שבעשיית "דירה לו יתברך בתחתונים".

ותמצית הענין הוא: נשמות ישראל אינם ככל הנבראים בעולם – כי נשמתם היא "חלק אלוהי ממעל ממש", וגם בירידתם למטה אינם נפרדים מדבקותם באלוקות. ואף אם בחיצוניות יש על כך העלם גדול, הרי בפנימיות, ואפילו בשעת החטא, הנשמה "הייתה באמנה איתו"; ולכן, כאשר יהודי עושה תשובה – אף שפועל בעצמו שינוי וסדר עבודה חדש לגמרי מן הקצה אל הקצה, ובלשון הרמב"ם "אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותם המעשים" – עם זאת, בעצם הוא רק מביא מההעלם אל הגילוי את המציאות והמהות הפנימית של נשמתו.

ומטעם זה התגלות הקדושה בנשמות ישראל, היא ביתר שאת ויתר עז מכל ענייני העולם ובהתאחדות גמורה ממש, וכביכול שהקב"ה שש ומתענג בעצמותו גופא. וכמו כן, הצמאון שנרגש אצל היהודי לאלוקות – הוא בתוקף גדול ביותר, לפי שזו דבר הנוגע לעצם מציאותו.

אמנם, כל שאר הנבראים בעולם הזה, נבראו באופן אשר הם מעלימים ומסתירים על אלוקות. והגם שבכל נברא בעולם יש ניצוץ אלוהי המהוה ומקיים אותו, מכל מקום, אין זה רק שהניצוץ נמצא בהם בהעלם, כי אם שע"י הצמצום נתהוה ממנו מציאות אחרת – מציאות של עולם המלא קליפות ומנגד לאלוקות. ומחמת זה, גם הניצוץ "נחשך אורו", ואין שייך מצד עצמו שיתעלה לקדושה.

אלא שזה גופא הייתה כוונת הבריאה – שהעולם הזה שהוא "תחתון שאין תחתון למטה הימנו", יהפוך לדירה לו יתברך. ולכן, כאשר יהודי בעבודתו מברר ומעלה את ענייני העולם לקדושה – אין הוא רק "מגלה" את הניצוץ הטמון בהם, אלא ממש "בורא" מציאות חדשה לגמרי: עולם תחתון המסתיר על אלוקות – נהפך ע"י עבודתו לעולם בו מתגלה עצמותו של הקב"ה; ובלשון חז"ל "שותף לקב"ה במעשה בראשית". ולכן, מצד החידוש שבדבר, יש תענוג גדול למעלה דווקא מעשיית הדירה בתחתונים.

ובאמת, יש קשר בין שתי נקודות אלה: מיהו היכול לקחת את המציאות הגשמית של העולם, ולפעול בה את החידוש העצום של הפיכתה לדירה לו יתברך – הוה אומר: נשמות ישראל, אשר מחמת אחדותם בשורשם הראשון במהותו ועצמותו יתברך, יש בהם הכח והעוז לבטל את ההעלם והסתר של העולם, ולהמשיך ולגלות בו את מלכותו של הקב"ה.

וזהו תוכן הענין של שמיני-עצרת ושמחת-תורה: לחבר את הדרגה בה מתגלית מדריגת נשמות ישראל כפי שהוא בראש השנה, שהם נמצאים בתכלית הדביקות והקירוב לאלוקות – עם הדרגה בה ישראל הולכים לעבוד עבודתם בעולם הזה ("וילכו לאהליהם"), כדי לתת להם הכח להמשיך קדושה בעניני העולם ולהפכם למשכן ואוהל לו יתברך.

ובמאמר הולך וסובב ביאור זה על מאמר חז"ל הידוע "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא" – שהם ב' בחינות בעבודת התשובה, וחיבורם יחד: "תשובה" של הנשמה, שע"ז מתגלה שורשה כפי שמאוחדת בעצמותו יתברך, ו"מעשים טובים", שהיא העבודה בבירור והעלאת עניני העולם.

* * *

בעריכת הביאור נעזרנו, בנוסף למקומות שנסמנו בהערות במאמר עצמו, גם ב"הנחה" הבלתי מוגה מהמאמר. [יש לציין כי כרגיל בכגון דא, איזה פרטים שנזכרו באמירת המאמר ומופיעים ב"הנחה" – אינם בנוסח המוגה; כמה מהם שולבו בביאור ובהערות, "ומשנה אינה זהה ממקומה"].

כמו כן, במקום הנחוי, הוספנו על פי ביאורי כ"ק אד"ש במקומות נוספים. וכבר הערנו על כך ב"מבוא" לחוברות הקודמות, כי הסגנון הקצר במאמרים, מחייב להיעזר בביאורים המופיעים במקומות נוספים. ולדוגמה: ביאור הענין שעשיית העולם לדירה לו יתברך הוא "התחדשות" – הוא סוגיא רחבה ועמוקה ביותר, ובמאמר שלפנינו נזכרה בקיצור נמרץ, ומציין לה רק ב' מראי מקומות (בהערות 64-66). אמנם, נתבארה סוגיא זו במקומות נוספים בתורת רבינו (ומהם: לקו"ש ח"ב ע' 5-74. חי"ט תצא ע' 211 ובהנסמן שם. שיחת ש"פ מקץ תשמ"ז. שיחת ש"פ תצא תשמ"ט. לקו"ש חכ"א ע' 66. ביאורו בשער היחוד והאמונה פרקים ד-ה. ועוד). העיון במקומות אלה, מפיץ אור בהיר על כמה נקודות שבלימוד ראשוני קשות להבנה. לאידך, לא הוכנסו בחוברת הערות ותיווכים ביחס לביאורים במקומות אחרים באופן שונה, וגם לא צויין לזה (וכבר נקבע מקומם של אלה בקבצי ה"הערות" השונים).

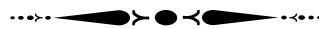
בראש כל עמוד – ציטוט מהמאמר וההערות כפי שנדפסו בקונטרס. למטה – ביאור משולב, כאשר גוף המאמר באותיות גדולות ומודגשות, בפענוח מלא של הראשי-תיבות, ובמקומות אחדים נוספו בו סימני פיסוק להקל ההבנה.

הביאור מתמקד בהבנת תוכן והמשך הענינים במאמר. דברים המצריכים הרחבה או שאינם נוגעים ישירות להבנת הענין – באו בשולי הגליון או במילואים.

מספרי ההערות שבביאור, אינם מקבילים למספרי ההערות שבמאמר. ולכן, גם ההפניות הם להערות שבביאור, מלבד כאשר צויין בפירוש "ראה בהערה פלונית במאמר". בביאור לא נכללו המראי-מקומות שבהערות למאמר; כמו כן בציטוטים מספרים אחרים באו מ"מ רק באופן חלקי.

על אף שהשתדלנו, כאמור, להסתמך ככל האפשר על המקורות שמציין להם וכו' – עם זאת הביאור הוא רק בדרך אפשר, על פי הבנתנו את הדברים, ואינו בא לקבוע מסמרות בהבנת דברי הרב.

להקל על הלומד, בא בתחילת המאמר "תוכן" וסיכום כללי, וכן בסיום כל סעיף – סיכום קצר, והמושגים שנבארו באותו סעיף.

תוכן המאמר

הפסוק ביום השמיני שלח (המלך) את העם גו' הוא בהפטרת שמיני עצרת, ומזה מוכח שעניינו ברוחניות ישנו בכל שנה. והביאור: בשמיני עצרת נקלטים כל ענייני חודש תשרי, כולל ענין קבלת המלכות שבראש-השנה, וגם "עצרת" הוא מלשון מלוכה, וממנו נמשך קבלת עול מלכות שמים לכל השנה.

מביא מהצמח-צדק שהשינוי בלשון הפסוק בדברי הימים "זביום עשרים ושלושה לחודש השביעי" – הוא רמז ליום-טוב שני של גלויות. ומוסיף, שזה קשור לשינוי נוסף בפסוק שם, שמוסיף ("על כל הטובה אשר ה' לדוד) ולשלמה" (סעיף א').

מביא ב' הפירושים במאמר חז"ל "יפה שעה בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה" – האם העיקר הוא "מעשים טובים" (ותשובה רק הכנה לזה), או "תשובה". ומבאר ששניהם, גם "מעשים טובים", הם בחינות בתשובה: "תשובה" הוא השבת הנשמה למקורה, ו"מעשים טובים" הם השבת הניצוצות שנמצאים בדברים הגשמיים (ע"י קיום המצוות או ע"י שמשותמים בהם לשם שמים); וזהו הטעם לירידת הנשמה והניצוצות למטה, כדי לפעול בהם העלי' שע"י התשובה – ובכל אחד מאופני התשובה יש מעלה (סעיף ב').

להבין הענין מקדים שיש ג' מעלות בתשובה כפשוטה: (א) גודל הצמאון לאלוקות יותר מצדיקים. (ב) התענוג מהקירוב שלאחר הריחוק, כמשל בן מלך שחזר מהשבי'. (ג) עבודה בדרך דילוג, שנעשה מציאות חדשה. ובזה יש גם מעלת התענוג מדבר חדש, וכמשל ציפור המדברת (סעיף ג').

ומכיוון שהכוונה היא בעבודת הצדיקים, לכן, גם בעבודת התשובה שלהם – השבת הנפש למקורה – יש מעלות אלו. וההסבר: (א) גם צדיק מרגיש הצמאון מגודל הריחוק שנעשה ע"י ירידת הנשמה למטה. (ב) ולכן יש בזה גם תענוג מקירוב שאחר הריחוק. (ג) מכיוון שמתמרמר על מצבו ורוצה לצאת ולברוח ממציאותו, הרי זה חידוש.

אך אין מאמר רז"ל יוצא מידי פשוטו, ויש מעלה בבעלי-תשובה כפשוטם, ועיקר מעלתם הוא בענין החידוש. כי אצל צדיק שמאירה נשמתו בגילוי, הרי ברצון הנשמה נכלל גם היציאה ממציאותו שע"י התשובה (אף שבפועל הוא סדר עבודה חדש), אך בעל תשובה כפשוטו, שעשה עבירות במזיד נגד רצון ה' (אף אם לא עשה עבירות חמורות) – התשובה אינה המשך ממצבו הקודם (סעיף ד').

ג' מעלות אלה ישנם גם בתשובה של הניצוצות: (א) הצמאון לעלות לשרשם, "מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קמי מלכא". (ב) גודל השמחה מהעלאתם לאחור שנתרחקו. (ג) מכיוון שלאחר שנפלו למטה נכבה אורם, הרי מצד מצבם אין שייך שיתבררו, וכשמתבררים ועולים ע"י האדם הוא חידוש. בענין החידוש, הוא אף יותר מתשובה כפשוטה: כי בעל תשובה שעשה נגד רצון ה', זהו רק בחיצוניותו, אבל רצון נשמתו תמיד הוא לעשות רצון ה', אלא שהי' בהעלם גדול. אבל חזרת הניצוצות למקורם, כיון שנפלו בקליפות נחשך אורם, והבירור וההעלאה שלהם הוא חידוש ממש (סעיף ה').

אמנם במעלת הצמאון והתענוג יש מעלה בתשובת הנשמה, כי התקשרותה לאלקות היא התקשרות עצמית (התקשרות אב ובן), ולכן הצמאון והתענוג הם עצמיים. מה שאין כן בניצוצות הוא דוגמת שני אוהבים שלא ראו זה את זה משך זמן רב, שזהו תענוג מדבר שחוץ ממנו. וגם ענין החידוש שנפעל בהשבת הניצוצות – הוא דווקא ע"י נשמות ישראל, כי חידוש זה הוא כחידוש יש מאין שישנו רק בכח העצמות, שניתן רק לנשמות ישראל המושרשות בעצמות (סעיף ו').

ולכן לפירוש אחד "תשובה" של הנשמה נעלית יותר – כי התענוג שלה עצמי; ולפירוש אחד "מעשים טובים" נעלים – מצד מעלת החידוש, וגם כי עי"ז נשלמת הכוונה של דירה בתחתונים. אמנם גם ל"מעשים טובים" נצרך

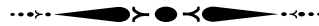
הקדמת התשובה של הנשמה (גילוי שרשה בעצמות), שבכוחה לפעול הדירה בתחתונים, ועי"ז המעשים הם "טובים ומאירים" (סעיף ז').

שני אופנים אלו ישנם בעבודת חודש תשרי: תשובה דראש השנה, היא לא ענינים פרטיים אלא החזרת הנשמה עצמה לשרשה ומקורה, כדי לפעול "תמליכוני עליכם". והתשובה של עשרת ימי תשובה שייכת לפרטים, והיא התשובה שכהנה למעשים טובים – סוכה וד' מינים, מקיפים ופנימים, מצוות ותורה (סעיף ח').

וזהו "ביום השמיני שלח (המלך) את העם גו'", שבשמיני עצרת הוא תמצית עניני חודש תשרי וקליטתם בפנימיות, ואז ניתן הכח, מבחינת המלכות שנמשך בראש השנה, לעשות מעניני העולם אהל ומשכן לו יתברך. וזהו ע"י חיבור בחינת "עם" מלשון עמו (שבראש השנה), עם בחינת "עם" מלשון "עוממות" (שבשמיני עצרת) [וכפי שנתבאר לעיל שצריך להיות גילוי מעלת הנשמה עצמה ("תשובה"), והמשכחה בעבודה של העלאת הענינים הגשמיים ("מעשים טובים")].

"שמחים וטובי לב" הוא גילוי פנימיות הלב, "על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו" בחינת המלכות, "ולישאל עמו", שהם המגלים המלכות בעולם – ומפרט ב' המדריגות בנשמה: "ישראל" – בחינת בן, ו"עמו" – בחינת עבד, בדוגמת חיבור שני המדריגות ב"עם" (סעיף ט').

ולכן נרמז יו"ט שני של גלויות בשמיני עצרת דווקא (שענינו נתינת כח להפיכת עניני העולם לקדושה), ובו גופא בשמחת תורה, שענינו שיום שמצד עצמו הוא חול – נהפך לקודש. ובזה מעלת יום טוב שני – שעוד לפני שהולכים לאהליהם נעשה הפיכת חול לקודש. ולכן מוסיף "ושלמה" – שהנתינת כח היא על אופן הברור כמו בימי שלמה שהי' בדרך שלום ומנוחה; אבל גם אז רק נתבטלו מצד הגילוי אור, והוא הכנה לשלימות הברור לעתיד לבוא, ע"י משיח מזרע דוד ושלמה, שע"י הברור גם יהפכו לקדושה.

– פתח דבר להוצאה הראשונה דהמאמר –

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שמע"צ ושמח"ת הבעל"ט הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה ביום השמיני שלח את העם גו', שנאמר בהתוועדות דיום שמחת תורה ה'תשמ"א.

מערכת "אוצר החסידיים"

נרחה"ס שנת תשמח, תהא שנת הירות משיח
ברוקלין נ.י.

בס"ד. יום שמחת תורה ה'תשמ"א

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, הנה פסוק זה הוא סיום וחותם ההפטורה דשמיני עצרת. דמזה מובן, דהגם ש"שלח (המלך) את העם ויברכו את המלך גו'" בפשטות הי' רק פעם אחת, בשמיני עצרת שלאחרי חנוכת בית המקדש [משא"כ בהשנים שלאח"ז, לא מצינו שהוצרכו ליטול רשות מהמלך² (ולברך אותו) ללכת מביהמ"ק לאהליהם], מ"מ הענין ברוחניות הוא בשמיני עצרת דכל שנה ושנה. וכמבואר בלקו"ת³ ובכמה דרושים ד"ה זה⁴, דבשמיני עצרת הוא הקליטה (עצרת מלשון קליטה⁵) של כל הענינים דחודש תשרי, מתחיל מענין דתמליכוני עליכם

(1 מלכים-א ח, טו. (2 ראה מצודת דוד עה"פ: שלח את העם ר"ל נטלו ממנו רשות. וכ"ה בפירש"י ורד"ק לדברי הימים שבהערה 10. וראה גם מו"ק ט, א. (3 ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ רד"ה זה (פו, ג). וראה גם לקו"ת דרושים לסוכות עה, סע"ג וריש ע"ד. שם עט, ג. פא, ג. (4 רד"ה זה תקס"ג (נדפס בסה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקנו ואילך. והגהותיו עליו - באוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתיה ואילך). תרע"ח (סה"מ תרע"ה ע' לט). תרצ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א רנד, א). וראה גם אוה"ת סוכות ס"ע א'תשסו ואילך. רד"ה ביוהשמע"צ ה'תשמ"מ (סה"מ - מלוקט ח"א ע' שסג) ובהנסמן שם בהערה 5. (5 לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, ג. שם פח, ד. צא, א. סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסג, ג. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ס"ע שצ. וש"נ. אוה"ת סוכות שם. שם (הוספות) ס"ע א'תתקמו. ובכ"מ.

(בחור"ל), כי עניין זה בתוכן החג ועניינו בעבודת ה' - קיים בכל שנה ושנה¹.

ומתחיל לבאר את כללות הקשר בין "שלח (המלך) את העם" - שהוא מה שהעם ברכו את המלך ונטלו ממנו רשות לילך - לענין שמיני עצרת. וכפי שיתבאר, האמור בפסוק לגבי המלך (שלמה) - מרמז בפנימיות הענינים לקב"ה; דהיינו ש"שלח המלך את העם" וכו' - מרמז לקבלת מלכותו של הקב"ה, והנתינת כח להמשיך עבודה זו בכל השנה. וכפי שממשיך:

וכמבואר בלקו"ת-תורה ובכמה דרושים דיבור-המתחיל זה, דבשמיני עצרת הוא הקליטה (עצרת מלשון קליטה)

כתרגום על הפסוק "עצרת תהי' לכם" - "כנישין

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו,

- מדבר בחנוכת בית המקדש הראשון בימי שלמה, שנחגג "שבעת ימים (של חינוך. רש"י) ושבעת ימים (חג הסוכות. רש"י) ארבעה עשר יום" ואח"כ "ביום השמיני שלח (המלך) את העם".

הנה פסוק זה הוא סיום וחותם ההפטורה דשמיני עצרת.

דמזה מובן, דהגם ש"שלח (המלך) את העם ויברכו את המלך גו'" בפשטות הי' רק פעם אחת, בשמיני עצרת שלאחרי חנוכת בית המקדש [מה שאין כן בהשנים שלאחרי זה, לא מצינו שהוצרכו ליטול רשות מהמלך (ולברך אותו) ללכת מבית המקדש לאהליהם],

מכל מקום הענין ברוחניות הוא בשמיני עצרת דכל שנה ושנה.

ולכן בכל שנה קורין הפטרה זו בשמיני עצרת

(1 וגם בארץ ישראל, שיום שמיני עצרת הוא גם שמחת תורה, ואין קורין הפטרה זו - קיים הענין ברוחניות, כי ביום אחד נכללים בו הן הענין דשמיני עצרת ("ביום השמיני שלח"), והן ענין שמחת תורה. - ראה שיחת ליל שמחת תורה תשמ"ז בתחילה.

שבראש השנה⁶. ועד שאחד הפירושים בשמיני עצרת הוא מלשון מלוכה (כמו זה יעצור בעמי)⁸, דמזה מובן, דענין המלכות בשמיני עצרת הוא מענייני העיקריים. וזהו שהענין ד"שלח (המלך) את העם גו" הוא בשמיני עצרת בכל שנה ושנה, דבשמיני עצרת נמשך קבלת עול מלכות שמים על כל השנה⁹.

והנה בדברי הימים¹⁰ כתיב וביום עשרים ושלושה לחודש השביעי שלח את העם גו', ומבאר אדמו"ר הצ"צ בהגהותיו ללקו"ת ד"ה זהו, שזה רמז ליו"ט שני של גליות (דיו"ט שני

(6) ר"ה טז, א. לד, ב. (7) שמואל-א ט, יז ובפרש"י. (8) אוה"ת שמע"צ ע' א'תשע (מזח"ג רנו, ריש ע"ב). שם ע' א'תשע-ו. ד"ה ביוהשמע"צ ה'תש"מ (סה"מ שם ע' ע"ב) ובהנסמן שם בהערה 123. ובאוה"ת שם (בהוספות) ע' א'תקמז: עצרת פי' במאור עינים זה יעצור, והוא ממשלה ובהירה שמתחיל ב"ה ומסתיים שמע"צ כו'. (9) סד"ה ביוהשמע"צ תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שעט). (10) ב' ז, י. (11) לקו"ת דרושים לשמע"צ פז, סע"ד. אוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתט ואילך.

תהי לכו"ן, שמפרש "עצרת" מלשון אסיפה וקיבוץ, שעניינו כינוס כמה דברים הנקלטים במקום אחד.

הוא בשמיני עצרת בכל שנה ושנה, דבשמיני עצרת נמשך קבלת עול מלכות שמים על כל השנה.

של כל הענינים דחודש תשרי, מתחיל מענין דתמליכוני עליכם שבראש השנה.

וכפי שיבואר להלן, זהו הענין המיוחד שבשמיני עצרת: ראש-השנה עניינו קבלת מלכותו של הקב"ה, אמנם, כדי לחבר את התנועה של הקבלת עול ולהמשיכה על פני כל השנה – הנתינת כח לזה הוא מהיום-טוב דשמיני עצרת.

כלומר, מכיוון ששמיני עצרת כולל את כל עניני תשרי – הרי הוא קשור גם לענין "קבלת המלכות" בראש השנה (ויבואר עניינו לקמן סעיף ח').

ויתירה מזו: הקשר לענין "קבלת המלכות" הוא – לא רק מצד שייכות שמיני עצרת לכל חגי חודש תשרי שבכללם ראש השנה, כי אם – גם מצד עניינו הפרטי של שמיני עצרת. כפי שממשיך:

והנה בדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלושה לחודש השביעי שלח את העם גו',

וכבר דנו בגמרא³ על הסתירה שבין שני הפסוקים – שבמלכים נאמר שהיה זה "ביום השמיני", כלומר, בשמיני עצרת החל בכ"ב תשרי, ובדברי-הימים נאמר שהדבר אירע "ביום עשרים ושלושה לחודש השביעי", ונאמרו בזה מספר תיווכים כיצד התקיימו שני הענינים⁴. ולקמן יבאר זה על פי פנימיות הענינים:

ומבאר אדמו"ר הצמח-צדק בהגהותיו ללקו"ת-תורה דיבור-המתחיל זה, שזה רמז

ועד שאחד הפירושים בשמיני עצרת הוא מלשון מלוכה (כמו זה יעצור בעמי), ופירש רש"י: ימשול².

דמזה מובן, דענין המלכות בשמיני עצרת הוא מענייני העיקריים.

וזהו שהענין ד"שלח (המלך) את העם גו"י – בפנימיות הענינים, בנוגע לענין מלכותו של

(2) והטעם: "דרך המושל לעצור העם במלחמה שלא יתפזרו... ולעצור בכל אחד מעשות רעה" (רש"י שם). – הפסוק נאמר לשמואל הנביא לגבי הכתרת שאול המלך.

(3) מו"ק ט, א.

(4) על פי הנחת המאמר.

דשמיני עצרת הוא בכ"ג תשרי). וצריך להבין, הרי בשמיני עצרת יש כמה ענינים, ומדוע הרמז דיו"ט שני דשמיני עצרת הוא בהענין דשלח את העם דוקא. גם צריך להבין מה שבדברי הימים שם נאמר על הטובה אשר עשה ה' לדוד ולשלמה גו'. דיש לומר, דב' שינויים אלו [שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה גו', ושמוסף שם ולשלמה] שייכים זל"ז. היינו, דענין שלח את העם שביום השמיני (דיו"ט ראשון דשמיני עצרת) שייך לדוד, וענין שלח את העם שביום עשרים ושלשה לחודש השביעי (דיו"ט שני דשמיני עצרת) שייך לדוד ולשלמה.

בפסוק במלכים נזכר רק דוד – "על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו" – ובדברי הימים מוסף "לדוד ולשלמה".

דיש לומר, דב' שינויים אלו [שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה גו', ושמוסף שם ולשלמה] שייכים זה לזה. היינו, דענין שלח את העם שביום השמיני (דיו"ט ראשון דשמיני עצרת) שייך לדוד, וענין שלח את העם שביום עשרים ושלשה לחודש השביעי (דיו"ט שני דשמיני עצרת) שייך לדוד ולשלמה.

וכפי שיתבאר, אלו שתי בחינות בנתינת כח לעבודה דקבלת עול מלכות שמים במשך השנה: בחינה אחת קשורה עם תוכנו של שמיני עצרת ועם "דוד עבדו", ובחינה נוספת קשורה עם תוכנו של "יום עשרים ושלשה" (שמחת-תורה, דיו"ט שני של גלויות), ועם "שלמה".

ליום-טוב שני של גלויות (דיום-טוב שני דשמיני עצרת הוא בכ"ג תשרי).

היינו שבנאמר בדברי הימים ש"שלח את העם" היה בכ"ג תשרי – נרמז דיו"ט שני של גלויות, שמחת-תורה בחו"ל. [ומזה מובן שבענין "שלח את העם" ישנם ב' דרגות – אחת הקשורה עם דיו"ט ראשון, בכ"ב תשרי, ואחת הקשורה עם דיו"ט שני של גלויות (שמחת-תורה בחו"ל), כפי שיתבאר בסעיף י'].

וצריך להבין, הרי בשמיני עצרת יש כמה ענינים, ומדוע הרמז דיום-טוב שני דשמיני עצרת הוא בהענין דשלח את העם דוקא.

ומזה שדיו"ט שני נרמז דוקא בענין של "שלח את העם" – מובן שבו דוקא מתבטא תוכנו של דיו"ט שני.

גם צריך להבין מה שבדברי הימים שם נאמר על הטובה אשר עשה ה' לדוד ולשלמה גו'.

סיכום: הענין הרוחני של "ביום השמיני שלח (המלך) את העם" – קיים בשמיני עצרת בכל שנה ושנה, ולכן קורין אז הפטרה זו. בשמיני עצרת נקלטים כל מועדי תשרי – עצרת לשון קליטה – כולל ראש השנה שעניינו קבלת המלכות, וכן "עצרת" גופא לשון מלוכה, ונמשך אז נתינת כח לקבלת עול מלכות שמים בכל השנה. בדברי הימים כתיב "ביום עשרים ושלשה" (שהוא יום לאחר שמיני עצרת), והוא רמז לדיו"ט שני של גלויות. וכן כתיב שם "על כל הטובה אשר ה' לדוד ולשלמה". ושני שינויים אלה קשורים זה בזה. נושאים ומושגים בסעיף: "עצרת" פירושו קליטה; מלוכה.

(ב) ויובן זה בהקדים מה שארו"ל¹² יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ואיתא בלקו"ת (בדרושי שמע"צ¹³), דבתשובה ומעשים טובים שני פירושים. א', דפירוש תשובה ומעשים טובים הוא שהתשובה היא הקדמה למעשים טובים, דבכדי שהמעשים יהיו טובים (ומאירים) הוא ע"י קדימת התשובה¹⁴. ועפ"ז, זה שאמרו יפה שעה אחת כו' בעוה"ז קאי (בעיקר) על מעשים טובים. והגם שגם לפי פירוש זה יש מעלה בתשובה מכיון שהיא מביאה למעשים טובים, ה"ז ע"ד הידוע¹⁵ בענין גדול לימוד שמביא לידי מעשה¹⁶, שבזה גופא מודגש מעלת המעשה. הב', דתשובה ומעשים טובים הם שני ענינים, ויפה שעה אחת קאי

(12) אבות פ"ד מי"ז. (13) ד"ה ביוהשמע"צ גו' שמאלו כו' (פג, א ואילך). ד"ה זה תקס"ד (נדפס בסה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשעה ואילך). ובאוה"ת שמע"צ ע' א'תתכ (בהגהות לד"ה ביום השמיני שלח תקס"ג הנ"ל) דדרוש זה והדרוש ביום השמיני שלח "שייכי אהדי, ומדברים בענין אחד". (14) כן מפרש באוה"ת שם הכוונה בלקו"ת שם. וכ"ה גם בלקו"ת ד"ה ביוהשמע"צ גו' כנישין כו' (פה, א). (15) ראה לקו"ת שם רד"ה ביוהשמע"צ גו' שמאלו גו' (פג, א). וראה אוה"ת שם, ד"ענין שהתלמוד מביא לידי מעשה" הוא "כמו שהקדים תשובה למעשים טובים". (16) קידושין מ, ב. וש"נ. וראה הלי"ת ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

מסעיף זה מתחיל "פנים" המאמר – ביאור ארוך במהות עבודת התשובה ודרגותי' השונות, מיוסד על מאמר חז"ל במשנה "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה". וזאת, כפי שהזכיר בעת אמירת המאמר, אשר "ענין ביום השמיני שלח גו', יובן בהקדם כללות הביאור בעבודת חודש תשרי", שהיא עבודת התשובה.

(ב) ויובן זה בהקדים מה שאמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכ"ל חיי העולם הבא,

ואיתא בלקו"ת-תורה (בדרושי שמיני-עצרת), דבתשובה ומעשים טובים שני פירושים.

כלומר, מדויק לשונו של אדמו"ר הזקן בדרושים השונים (כפי שיבאר לקמן), נראה שיש במשנה זו ב' פירושים.

א', דפירוש תשובה ומעשים טובים הוא שהתשובה היא הקדמה למעשים טובים, דבכדי שהמעשים יהיו טובים (ומאירים) הוא ע"י קדימת התשובה.

עד כאן תוכן דברי אדמו"ר הזקן. ומדייק מזה: ועל פי זה, זה שאמרו יפה שעה אחת כו' בעולם הזה קאי (בעיקר) על מעשים טובים.

זאת אומרת: המשנה רוצה לבאר ולהדגיש בעיקר את מעלת ה"מעשים טובים", אלא שכדי שהמעשים יהיו "טובים ומאירים", נצרכת ההקדמה של עבודת

(5) המשך "יוכבה" לאדמו"ר מהר"ש פרק י"ב.
(6) נראה שבנדון דידן הוא עוד יותר ממאמר חז"ל "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" – מכיון ששם סוף כל סוף

על שניהם¹⁷, היינו, דתשובה היא ענין בפ"ע. ואדרבא, תשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים¹⁸. ועפ"ז יש לומר דזה שמקדים תשובה למעשים טובים הוא מפני שהיא קודמת במעלה.

ונקודת הביאור בזה י"ל שבשניהם הו"ע התשובה. היינו, שגם מעשים טובים ענינם הוא תשובה, דע"י קיום המצוות [ועד"ז ע"י העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים¹⁹, ועאכו"כ²⁰ ע"י בכל דרכיך דעהו²¹] פודים את ניצוצות הקדושה שבדברים הגשמיים ומשיבים

(17) לקו"ת שם רפ"ד (פג, ד). (18) לקו"ת שם. ובארוכה יותר - באוה"ת שם ע' א'תתכא. וראה לקמן סעיף ז.
 (19) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.
 (20) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104 ואילך. ובכ"מ. (21) משלי ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

היינו, שגם מעשים טובים ענינם הוא תשובה, דע"י קיום המצוות [ועל דרך זה ע"י העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים, ועל אחת כמה וכמה ע"י בכל דרכיך דעהו] פודים את ניצוצות הקדושה שבדברים הגשמיים ומשיבים ומעלים אותם לשרשם.

היינו, שב"מעשים טובים" כאן מתכוין למעלה במצוות שעל-ידם נעשה "פדיון" הניצוצות האלוקיים הנמצאים בגשמיות - ובענין זה באים לידי ביטוי כמה מהמעלות המיוחדות שישנן בעבודת התשובה, כפי שיפורט לקמן.

[ומפרט כמה אופנים בפדיית הניצוצות: (א) ע"י קיום מצוה בחפץ גשמי, ההופך מעתה לחפץ של מצוה וקדושה. (ב) ע"י שמשתמש בענייני חולין "לשם שמים", שכוונתו בהם היא בשביל עבודת ה' (כמו כאשר אוכל ואח"כ עובד את ה' בכח האכילה). (ג) יתירה מזו: "בכל דרכיך (עצמם) - דעהו", כאשר ענייניו הגשמיים עצמם חדורים בקדושה. בדוגמת אכילת שבת שהיא עצמה מצוה, ולא רק בשביל קיום המצוות שלאחרי; ועד"ז ישנה אפשרות שאדם יעשה ענינים גשמיים (שאינם מצוה, "דרכיך"), ובהם גופא יחדיר קדושה.

בכל אופנים אלה, הניצוץ אלוקי הי' בשביל בדבר הגשמי (דהיינו האלוקות שבו הייתה נסתרת לגמרי, ועד שהייתה אפשרות שבמקום לעלות יירד למטה יותר אם חלילה יקיימו בו עבירה) - ועולה ע"י האדם בחזרה לשרשו ומקורו].

ויפה שעה אחת קאי על שניהם, היינו, דתשובה היא ענין בפני עצמו. ואדרבא, תשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים.

כמו שמבאר בלקוטי-תורה שם (שנסמן בהערה 17 במאמר), גודל התענוג מעבודת התשובה, כמשל "כשרואה את בנו שבא מארץ מרחק שיש זמן רב אשר לא ראהו . . . נתמלא חדוה ותענוג, וכן בנמשל אע"פ שנתרחק האדם . . . מכל מקום ע"י תשובה נתקרב" [ויבואר בפרטיות בסעיף הבא]. ומדייק כאן:

ועל פי זה יש לומר דזה שמקדים תשובה למעשים טובים הוא מפני שהיא קודמת במעלה.

והיינו, ש"יפה שעה" מוסב בעיקר על "תשובה". ויסביר לקמן את התוכן הפנימי ד"תשובה" ו"מעשים טובים", שלכן יש מעלה בכל אחד מהם, בהתאם לשני הפירושים במשנה.

ונקודת הביאור בזה יש לומר שבשניהם הוא ענין התשובה.

וזו נקודת החידוש במאמר: שהן "תשובה" והן "מעשים טובים" האמורים במשנה - הן מדריגות שונות בענין התשובה.

פשטות הלשון והענין היא "גדול תלמוד", אלא שמהטעם בגמרא "שמביא לידי מעשה", מוכחת גם מעלת המעשה (ועד שלעתיד לבוא תהי' בעיקר מעלת המעשה). אמנם בעניינינו נמנו שני הענינים בהמשך אחד ("יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים"), בלי הכרעה איזה מהם עיקר.

ומעלים אותם לשרשם. אלא שתשובה היא תשובה דהנשמה, השבת הנשמה למקורה ושרשה, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה²², ומעשים טובים הוא התשובה דהניצוצות שבעולם²³, כולל גם הניצוצות שבגופו ונפשו הבהמית, שהבירור והעלי' שלהם הוא ע"י מעשה המצוות, מעשים טובים. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, כי ענין התשובה (תשובה דהנשמה, ותשובה דהניצוצות, מעשים טובים) היא בעולם הזה דוקא²⁴. דוהו הטעם על ירידת הנשמה למטה, בכדי שיהי' בה ענין התשובה. דבהיותה למעלה היא במדרגת צדיק, וע"י ירידתה למטה מתחדש בה ענין התשובה²⁵, ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו²⁶. ועד"ז הוא בנוגע לירידת הניצוצות למטה, דע"י הבירור והעלי' שלהם (ענין

(22 קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. הנסמן להלן בהערה 38. (23 ראה תו"ח ויצא כו, א דענין הבירורים הוא "אור חוזר דתשובה". וראה המשך יונתי תר"ם פכ"א (ס"ע לד) "ענין תשובה להשיב הניצוץ שבצמר וקלף כו". (24 להעיר מלקו"ת ר"פ פינחס. (25 לקו"ת בלק עג, סע"א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשכז. ובכ"מ. ובלקו"ת שם, שזהו "התירוץ האמיתי" למה ירדה הנשמה לעוה"ז. וראה ד"ה מים רבים ה'תשל"ח ס"ד (סה"מ - מלוטק ח"א ע' ערה). (26 רמב"ם הלי' תשובה פ"ז ה"ד, מברכות לד, ב.

הניצוצות) – יכולים להתקיים דווקא בעולם הזה, כפי שמשיך:

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, כי ענין התשובה (תשובה דהנשמה, ותשובה דהניצוצות, מעשים טובים) היא בעולם הזה דוקא.

דזהו הטעם על ירידת הנשמה למטה, בכדי שיהי' בה ענין התשובה. דבהיותה למעלה היא במדרגת צדיק, וע"י ירידתה למטה מתחדש בה ענין התשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו.

ידועה השאלה, לשם מה היה צורך בירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף, שהיא ירידה עצומה ביותר לנשמה שהייתה למעלה במדרגה רוחנית נעלית יותר בהשגת אלוקות כו'. והביאור בזה: ע"י ירידתה למטה מגיעה הנשמה לעבודת התשובה, שע"ז היא מתעלה לדרגה נעלית יותר ממה שהיתה קודם ירידתה; היינו שאין היא רק חוזרת ("השבה") לאותה מדרגה שהיתה בה, אלא נפעל בה עילוי עצום, שיכולה להשיגו רק ע"י הירידה למטה. (ובסעיף הבא יתבאר, כיצד ואיזה עילויים נפעלים בה ע"י עבודת התשובה).

ועד"ז הוא בנוגע לירידת הניצוצות למטה,

וזהו בחינת התשובה של "מעשים טובים". ואופן נוסף בתשובה:

אלא ש"תשובה" – האמורה במשנה –

היא תשובה דהנשמה, השבת הנשמה למקורה ושרשה, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה,

היינו תשובה של האדם, והשבת הנשמה למקורה ושרשה; שזוהי המשמעות הפנימית והאמתית של תשובה: לא רק במונן של עזיבת החטא, אלא כשמה – "להשיב" ולהעלות את הנפש למקומה ודרגתה האמתיים, לאחר ירידתה העצומה בעולם הזה בכלל (שזה שייך גם במי שלא חטא), וכל שכן כשירדה יותר ע"י עבירות.

ומעשים טובים הוא התשובה דהניצוצות שבעולם, כולל גם הניצוצות שבגופו ונפשו הבהמית, שהבירור והעלי' שלהם הוא ע"י מעשה המצוות, מעשים טובים.

ע"י עבודת האדם הוא "פודה" ומברר הן את הניצוצות שבדברים הגשמיים בעולם, והן את הניצוצות שבגופו שלו ונפשו הבהמית, שלהיותו גוף גשמי – גם בו יש ניצוצות קדושה הנמצאים ב"שבי", וע"י זיכוכו עולים ומתבררים ניצוצות אלו.

ושני אופני תשובה אלו (השבת הנשמה והשבת

התשובה (הניצוצות) הם מתעלים למעלה יותר מכפי שהיו קודם הירידה²⁷. ועפ"ז יש לבאר שני הפירושים דלעיל בזה שמקדים תשובה למעשים טובים [אם העיקר הוא מעשים טובים והתשובה היא הקדמה למעשים טובים, או שקדימת תשובה למעשים טובים היא גם קדימה במעלה], כי בהעילוי תשובה (לגבי צדיקים) כמה ענינים, וישנם ענינים שעיקרם בהתשובה דהנשמה, ומצד ענינים אלו, תשובה (דהנשמה) קודמת במעלה למעשים טובים (תשובה דהניצוצות), ויש ענינים שעיקרם הוא בהתשובה דהניצוצות, ומצד זה העיקר הוא מעשים טובים.

(27 ראה המשך יונתי הנ"ל פט"ו ואילך. וראה גם לעיל ד"ה בסוכות תשבו שנה זו - ה'תשמ"א (לעיל ע' קכה ואילך) ס"ה.

שמקדים תשובה למעשים טובים | אם העיקר הוא מעשים טובים והתשובה היא הקדמה למעשים טובים, או שקדימת תשובה למעשים טובים היא גם קדימה במעלה].

כי בהעילוי תשובה (לגבי צדיקים) כמה ענינים, וישנם ענינים שעיקרם בהתשובה דהנשמה, ומצד ענינים אלו, תשובה (דהנשמה) קודמת במעלה למעשים טובים (תשובה דהניצוצות), ויש ענינים שעיקרם הוא בהתשובה דהניצוצות, ומצד זה העיקר הוא מעשים טובים.

כפי שיתבאר לקמן.

שגם בזה ניתן לשאול: לשם מה ירדו ניצוצות אלה ממדרגתם הקודמת, שהרי אין טעם בענין של ירידה כשלעצמו, אלא:

דעיי הברור והעלוי שלהם (ענין התשובה דהניצוצות) הם מתעלים למעלה יותר מכפי שהיו קודם הירידה.

עד כאן ביאר, שהן מעלת התשובה של הנשמה, והן מעלת השבת הניצוצות - יכולות להתקיים רק בעולם הזה. אמנם, איזה מהם נעלה יותר? ועל זה ממשיך שתלוי בשני הפירושים במשנה:

ועל פי זה יש לבאר שני הפירושים דלעיל בזה

סיכום: ב' פירושים במאמר חז"ל "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים": (א) "מעשים טובים" הם העיקר, ות"תשובה" הוא רק הקדמה כדי שהמעשים יהיו טובים ומאירים; בדוגמת "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה". (ב) "תשובה" (עניין בפני עצמו, ו) הוא הקודם והעיקר. והביאור: שניהם בחינות בתשובה, ובכל אחד מהם מעלה: "תשובה" היא תשובת הנשמה, ו"מעשים טובים" הם השבת ופדיית הניצוצות. זהו הטעם לירידת הנשמה והניצוצות למטה, לצורך עלייתם הנפעלת ע"י התשובה.

נושאים ומושגים בסעיף: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" ♦ ירידת הנשמה צורך עליה ♦ בירור ופדיית הניצוצות ♦ "תשובה" - השבת הנפש לשרשה ומקורה.

ג) ויובן זה בהקדים העילוי דתשובה כפשוטה (תשובה על עבירות), שיש בזה כמה ענינים. א', שהצמאון לאלקות דבעלי תשובה הוא צמאון גדול יותר מהצמאון דצדיקים. דמכיון שמקודם היו רחוקים, לכן הצמאון שלהם הוא גדול יותר, כמבואר בתניא²⁸. וב', דמכיון שמקודם היו רחוקים, הרי התענוג והנחת רוח למעלה שנעשה ע"י התשובה הוא גדול יותר מהתענוג ונח"ר דעשיית המצוות (עבודת הצדיקים) נח"ר²⁹ לפני שאמרתי ונעשה רצוני. וכידוע המשל על זה מכן מלך שנתרחק מאביו המלך ועד שהי' בשבי' וכו', דכשיוצא מהשבי' ובא לאביו המלך, התענוג והשמחה שלהם (של בן המלך ושל המלך) הוא גדול הרבה יותר מהתענוג והשמחה שהי' קודם (לפני שנתרחק). דעיקר התענוג והשמחה הוא מקירוב שבא לאחרי הריחוק³⁰. וג', דעבודת התשובה היא בדרך דילוג שלא בסדר והדרגה³¹, שמשנתנה ונעשה מציאות חדשה. ובלשון

28 פ"ז (יב, א). 29 תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ ויקרא א, ט. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ פינחס כח, ח.
30 ראה תניא פל"א (מ, סע"א ואילך). לקו"ת ד"ה ביהשמע"צ שבערה 13 פ"ד (פג, ד). אוה"ת שמע"צ שם ע' א'תתכא.
31 לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. וראה בארוכה ד"ה שובה ישראל ה'תשל"ו (סה"מ מלוקט ח"א ע' קסז ואילך).

אף שהוזכר בסעיף הקודם שתשובה עניינה הוא "והרוח תשוב אל האלוקים", דבר שיתכן גם במי שלא עשה עבירות – אמנם, כדי להבין היטב את מעלת התשובה, יקדים כיצד רואים מעלה זו דווקא באופן הפשוט של המושג, בתשובה על עבירות.

ג) ויובן זה בהקדים העילוי דתשובה כפשוטה (תשובה על עבירות), שיש בזה כמה ענינים.

א', שהצמאון לאלקות דבעלי תשובה הוא צמאון גדול יותר מהצמאון דצדיקים. דמכיון שמקודם היו רחוקים, לכן הצמאון שלהם הוא גדול יותר, כמבואר בתניא.

אף שגם בצדיקים יש צמאון לאלוקות הנובע מזה שהנשמה נתרחה וירדה למטה (כפי שיבואר בסעיף הבא), הרי בעל-תשובה מרגיש את גודל הריחוק מחמת שהי' שקוע בעבירות, וזה דבר שאינו שייך אצל צדיק. וצמאון זה גורם לו לבוא לתשוקה עצומה ביותר לאלוקות, בתוקף גדול מאוד, הנובע ממה שהי' חסר לו קודם (דלא כמו אצל צדיק, שהתשוקה היא בעיקר מצד העילוי של אלוקות, ולא כל כך מצד החסרון שלו).

וג', דעבודת התשובה היא בדרך דילוג שלא בסדר והדרגה,

כמובא בזוהר שתשובה אמיתית יכולה להיות "בשעתא חדא וברגעא חדא" [בשעה אחת וברגע אחד], שלא כמו עניינים אחרים בעבודת ה' שצריכים זמן ארוך וכו'. ומובאת לכך ראי' מנגלה דתורה, ש"המקדש את האשה על מנת שאני צדיק (גמור), אפילו הוא רשע גמור – מקודשת, שמא הרהר תשובה בלבו", כלומר, שמספיק הרהור תשובה אמתי, כדי

וב', דמכיון שמקודם היו רחוקים, הרי התענוג והנחת-רוח למעלה שנעשה ע"י התשובה הוא גדול יותר מהתענוג ונחת רוח דעשיית המצוות

הרמב"ם³² "אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים" [וע"י חידוש זה (דהאדם), נעשה חידוש גם בעולם, שזדונות נהפכים לזכויות³³]. וגם מזה נעשה תענוג גדול למעלה, דעיקר התענוג הוא מדבר חדש דוקא, ולהעיר ממשל הידוע דצפור המדברת³⁴.

(32) הלי' תשובה פ"ב ה"ד. ועד"ז בסמ"ג מ"ע טז; ר"ן לר"ה טז, ב - הובא בחדא"ג מהרש"א לר"ה שם. (33) יומא פו, ב. וראה ד"ה ביוהשמע"צ ה'תשמ"ס"ה (סה"מ שם ס"ע שסז ואילך) ובהערות שם. (34) תו"א ויצא כא, ג. תו"ח תולדות יא, א. ויצא כד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

והחידוש בזה הוא לא רק לגבי שכר ועונש של האדם (שבמקום זדונות נחשבים לו זכויות), אלא גם לגבי ה"חפצא", המציאות של הזדונות עצמם - ע"י שעשה תשובה, "עולים" ומתבררים גם ניצוצות שהיו קשורים בידי הקליפות והסטרא-אחרא, שבדרך כלל (ע"י העבודה דתורה ומצוות), אין אפשרות לבררם. וע"י התשובה, גם אותו ניצוץ מתברר ומתעלה לקדושה. כלומר: זהו סוג חדש של זכויות - זכויות שנעשו מזדונות⁸.

וגם מזה נעשה תענוג גדול למעלה, דעיקר התענוג הוא מדבר חדש דוקא, ולהעיר ממשל הידוע דצפור המדברת.

כמו שרואים במוחש, שההתפעלות מצפור המדברת היא הרבה יותר מאשר אדם המדבר (אף שאדם מדבר טוב בהרבה מן הצפור) - מצד החידוש שבדבר.

[ליתר הסברה - כדאי להבליט את ההבדל בין התענוג מ"קירוב לאחר הריחוק", ובין "תענוג מדבר חדש" (וכפי שנראה, הדבר קשור גם להמשך הביאור במאמר): "קירוב אחר הריחוק" מדגיש גם את המעלה שבדבר - שזהו בן מלך, החוזר כעת לאביו המלך; התענוג איפוא הוא מדבר שמצד עצמו ה' קרוב ונתרחק, וכעת חוזר למקורו. ואילו "תענוג מדבר חדש" מדגיש, שאין נוגע מעלת הדבר מצד עצמו, ואדרבה, אפשר שהדבר נמוך ביותר (וכגודל ריחוק

להפוך את האדם בו ברגע⁷ מרשע גמור לצדיק גמור! וכל זאת משום שהתנועה בנפש של תשובה מבטאת "דילוג" מעל הסדר הרגיל - כלומר, שמשנתנה ו"מדלג" בבת אחת מן הקצה אל הקצה.

ו"דילוג" זה (אינו רק מעלה צדדית בכחה של התשובה, אלא) מסתעף ממהות ענין התשובה, שהיא -

שמשנתנה ונעשה מציאות חדשה. וב"לשון הרמב"ם "אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים"

וכאילו יש לפנינו אדם חדש לגמרי.

והתחדשות זו באדם, פועלת חידוש גם בעולם - לא רק שמבחינת האדם נוצרת מציאות חדשה שאין לה קשר עם מציאותו הקודמת ועם העבירות, כי אם יתירה מזו - ה"זדונות" עצמם, העבירות, הופכים לזכויות. כפי שממשך:

[וע"י חידוש זה (דהאדם), נעשה חידוש גם בעולם, שזדונות נהפכים לזכויות].

כתוב בגמרא, שע"י תשובה מאהבה לא רק נמחל העוון, אלא ה"זדונות" עצמם - הופכים לזכויות.

(7) אלא שהקידושין חלים רק מספק, כי איננו יכולים לדעת בוודאות אם אכן הרהר תשובה בלבו (ולא משום שיש ספק אם הרהור תשובה ברגע אחד נחשב כתשובה גמורה. כי זה בוודאי הופך אותו מרשע גמור לצדיק גמור).

(8) ראה בארוכה בשיחת ש"פ בראשית תשמ"א התוועדות א', ס"ד ואילך (יום למחרת אמירת המאמר).

הערך בין מעלת הדיבור של אדם ודיבור הציפור, וכן הרי שלפנינו שלוש מעלות בתשובה כפשוטה: (א) ה"זדונות" מצד עצמם לפני שנתבררו) – ובכל זאת, גודל הצמאון. (ב) תענוג מקירוב שלאחר הריחוק. (ג) מצד החידוש שבדבר, יש בו תענוג גדול]. דילוג והתחדשות באדם, וע"ז בעולם.

סיכום: בעבודת התשובה (כפשוטה) ג' מעלות: (א) גודל הצמאון של הבעל-תשובה, שגדול יותר מצמאון הצדיקים. (ב) תענוג הבא מקירוב שלאחר הריחוק, כבן מלך שהי' בשבי' שהתענוג שלו ושל אביו גדולים יותר. (ג) התשובה היא בדרך דילוג והתחדשות, עד שכלשון הרמב"ם, בעל-תשובה הוא איש "אחר" ואינו "אותו האיש שעשה אותם המעשים". וע"י חידוש זה נפעל גם בעולם שזהזדונות נהפכים לזכויות. ובדבר חדש הוא עיקר התענוג.

נושאים ומושגים בסעיף: תשובה – "דילוג" ♦ זדונות נהפכים לזכויות ♦ תענוג – עיקרו: (א) מקירוב לאחר הריחוק; (ב) מדבר חדש.

ד) והנה הכוונה בבריאת האדם היא שיהי' באופן דעשה האלקים את האדם ישר³⁵, שילך כל ימיו בדרך הישרה, כדיוק לשון רז"ל³⁶ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, צדיקים דייקא³⁷. ואף שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הרי ידוע³⁸ דענין התשובה הוא (לא רק על עבירות, כי אם גם) השבת הנפש למקורה ושרשה, דתשובה זו היא גם בצדיקים גמורים. דזה גופא שנשמתו נמצאת למטה ולא במקורה ושרשה, שזהו מקומה האמיתי [ובפרט דזה שהנשמה היא למטה בעוה"ז, הוא "בחי' גלות ממש"³⁹], הרי צריך להשיבה למקומה. ומעלת הבע"ת על צ"ג, דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הוא גם בתשובה זו (דצדיקים). ותכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הגשמי הוא בשביל תשובה זו⁴⁰.

(35 קהלת ז, כט. (36 ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, א (ג). (37 ד"ה מי יתנך תקס"ה (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפז. ועם הגהות - באוה"ת שה"ש כרך ב ס"ע תרלד. שם ריש ע' תרעה). המשך תרס"ו ע' כ. שם ע' שנא. ובכ"מ. (38 לקו"ת ראה כד, ד. דרושים לשבת שובה סו, ג. ובכ"מ. (39 תניא פל"ז (מח, א). ובהמשך הענין שם "גם שיהי' צדיק גמור כו". (40 ראה לקו"ת האזינו עב, רע"ג.

בסעיף זה יוסבר, כיצד גם צדיקים יכולים להגיע לעילויים בתשובה שפורטו בסעיף הקודם; ובכל זאת, בעניין מסויים, עיקר המעלה היא דווקא בבעלי תשובה כפשוטם.

ד) והנה הכוונה בבריאת האדם היא שיהי' באופן דעשה האלקים את האדם ישר, שילך כל ימיו בדרך הישרה, כדיוק לשון רז"ל³⁶ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, צדיקים דייקא.

ולכן, צריך לומר אשר תכלית הבריאה, כולל העילוי שנעשה ע"י תשובה ("יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה") - נפעלת ע"י מי שהולך בדרך הישר ולא חטא מימיו.

ואף שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו,

שמה שמע שבעלי תשובה מגיעים לדרגה נעלית יותר מצדיקים, ומטעם זה ירדה הנשמה למטה, כדי שתגיע למדרגת "בעל תשובה", הנעלית יותר ממדרגת "צדיק" (כנ"ל סעיף ב') - ואם כן, כיצד יתקיימו שתי הכוונות יחד (שיהי' צדיק, וגם יגיע למעלת תשובה)? ומבאר:

הרי ידוע דענין התשובה הוא (לא רק על עבירות, כי אם גם) השבת הנפש למקורה ושרשה, דתשובה זו היא גם בצדיקים גמורים. דזה גופא

(9) ספר המאמרים עת"ר עמי יג ואילך. ובכ"מ. (ומובא המשל לזה מכך ש"דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם" וכן להיפך - כלומר שהנשמה מושפעת מענייני הגוף, וזה פועל על אופן השגתה באלוקות).

והענין הוא, דג' מעלות הנ"ל שבבעלי תשובה על צדיקים גמורים, הם גם בהנשמה כשנעשית בעל תשובה ע"י ירידתה למטה לגבי כמו שהיתה קודם הירידה (בחי' צדיק). דמכיון שגם הריחוק שמצד ירידת הנשמה למטה (גם כשלא עבר עבירה מימיו) הוא ריחוק עצום ביותר, ועד שהירידה למטה היא "בחי' גלות ממש" (כנ"ל), הרי ריחוק זה מעורר אצלו צמאון גדול, וגם התענוג והשמחה שבקירוב שלאחרי הריחוק הוא תענוג גדול ביותר. ועד"ז הוא בענין החידוש שבתשובה, דמכיון שענין התשובה (גם תשובה דצדיקים) הוא שמתמרמר על מצבו (שהוא מרוחק מאלקות)⁴¹ ורוצה לצאת ממצבו ומציאותו⁴², אסורה מכאן⁴³, הרי זה ענין של חידוש.

(41) ראה לקו"ת שם "שנפרד מן החיים האמיתיים" - אף שמדובר שם ב"מי שלא חטא מימיו". (42) ראה סה"מ ה'תש"י ע' 7 (ובכ"מ) בענין ההפרש בין תשובה לרעו"ד, דבתשובה, העיקר היא (לא זה שנמשך אל הטוב והחיים, כי אם) "הבריחה מהמות והסכנה". דיש לומר, שכ"ה גם בתשובה דצדיקים, שעיקרה הבריחה מהמות (מזה ש"נפרד מן החיים האמיתיים"). (43) ל' רש"י עה"פ שמות ג, ג. וראה סה"ש ה'תש"ב ע' 47: משה רבינו איז זיין אופן תשובה אסורה מכאן להתקרב לשם, וואס די כוונה איז אז מען באדארף זיך ניט מסתפק זיין מיט דעם מעמד ומצב וואס מען שטייט. אפילו א צדיק גמור ווי משה רבינו דארף האבן די עבודה פון אסורה מכאן להתקרב לשם וואס דאס איז די תנועה פון תשובה.

שבמצבו כעת הוא מרוחק ביותר ואין עבודתו נחשבת מאומה, וצריך להתחיל סדר עבודה חדש לגמרי.

[באחד המאמרים¹⁰ מביא דוגמה ל"התחדשות" בעבודת ה', מסיפור הגמרא אודות רב זירא, שכאשר עלה לארץ ישראל, התענה כדי לשכוח את התלמוד הבבלי; כי רצה להתחיל ללמוד את התלמוד הירושלמי שאופן הלימוד בו נעלה באין ערוך, וכדי שההשגה הקודמת לא תבלבל אותו, ה' צריך שתבטל לגמרי. ובדומה לכך הוא גם ענין התשובה: דאין זה שיש לו איזה פגם בעבודת ה', אלא שמרגיש איך שביחס לקירוב האמתי של הנשמה לאלקות, עבודתו ומצבו למטה היא כאין וכאפס, ומתמרמר מאוד על זה - ולכן, הוא רוצה לצאת ממצבאותו (היינו ביטול מציאותו הקודמת), ומתעלה לדרגא נעלית באין ערוך].

ומביא על זה בהערה (41):

ראה לקוטי-תורה שם "שנפרד מן החיים האמיתיים" - אף שמדובר שם ב"מי שלא חטא מימיו".

(10) בורא ניב שפתים תשמ"ח - שנאמר בייג תשרי תשמ"ח, בסמיכות להגהה וההו"ל דהמאמר.

והענין הוא, דג' מעלות הנ"ל שבבעלי תשובה על צדיקים גמורים, הם גם בהנשמה כשנעשית בעל תשובה ע"י ירידתה למטה לגבי כמו שהיתה קודם הירידה (בחינת צדיק).

ומפרט - בענין הא', גודל הצמאון:

דמכיון שגם הריחוק שמצד ירידת הנשמה למטה היא (גם כשלא עבר עבירה מימיו) הוא ריחוק עצום ביותר, ועד שהירידה למטה היא "בחינת גלות ממש" (כנ"ל), הרי ריחוק זה מעורר אצלו צמאון גדול,

בענין הב' - שמחה מקירוב שאחר הריחוק:

וגם התענוג והשמחה שבקירוב שלאחרי הריחוק הוא תענוג גדול ביותר.

ובענין הג' - התחדשות:

ועל-דרך-זה הוא בענין החידוש שבתשובה, דמכיון שענין התשובה (גם תשובה דצדיקים) הוא שמתמרמר על מצבו (שהוא מרוחק מאלקות) ורוצה לצאת ממצבו ומציאותו, אסורה מכאן, הרי זה ענין של חידוש.

כלומר: תשובה של צדיק אין זה רק שרוצה להגיע למדרגה נעלית יותר באלקות, אלא - שמרגיש

אלא שאעפ"כ, מכיון שי"ל שאין מרז"ל זה יוצא מדי פשוטו, הרי זה שאמרו במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הוא בעיקר בבעלי תשובה כפשוטם⁴⁴. ויש לומר, דזה שעיקר המעלה דבעלי תשובה הוא בבעלי תשובה כפשוטם, הוא

(44) להעיר מסה"מ ה'תש"ט ע' 183, שהעילוי דתשובה שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה, הוא "ע"ד במקום שבעלי תשובה עומדים כו" (ע"ד ולא ממש).

"משה רבינו איז זיין אופן תשובה אסורה מכאן להתקרב לשם, וואס די כוונה איז אז מען באדארף זיך ניט מסתפק זיין מיט דעם מעמד ומצב וואס מען שטייט. אפילו א צדיק גמור ווי משה רבינו דארף האבן די עבודה פון אסורה מכאן להתקרב לשם וואס דאס איז די תנועה פון תשובה.

תרגום: "אופן התשובה של משה רבינו היה [כלשון הפסוק, כשראה את הסנה בוער] "אסורה מכאן [ומפרש רש"י] להתקרב לשם". והכוונה בזה היא, שאין צריך להסתפק במעמד ומצב בו עומדים. אפילו צדיק כמשה רבינו צריך להעבודה של "אסורה מכאן להתקרב לשם", שזו התנועה של תשובה".

כלומר: גם בתשובה של צדיקים מודגשת התנועה של "אסורה מכאן", היציאה ממציותו, עד שכביכול נעשה כמציותו חדשה.

אלא שאף על פי כן, מכיון שיש לומר שאין מאמר רז"ל זה יוצא מדי פשוטו, הרי זה שאמרו במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הוא בעיקר בבעלי תשובה כפשוטם.

[ובמקום אחר¹¹ הוסיף לראי' שמאמר חז"ל זה הוא כפשוטו: "בפרט שהרמב"ם מביא זה בספרו, שכותב "בלשון ברורה . . . עד שיהיו כל הדינים גלויין (גם לקטן)".] - ולכן, אף שישנה מעלת עבודת התשובה בצדיקים - עיקרה הוא בבעלי תשובה כפשוטם. ויסביר לקמן, איזו מעלה היא בעיקר בבעלי-תשובה כפשוטם:

ויש לומר, דזה שעיקר המעלה דבעלי תשובה

שמזה מוכח שגם עצם ירידת הנשמה למטה, הרי ביחס למצבה למעלה הוא "נפרד מן החיים האמתיים". ולכן, השבת הנפש למקומה, הוא התחדשות ממש.

ומוסיף בהערה 42, על פי המבואר בכמה מקומות:

"...בענין ההפרש בין תשובה לרעותא-דלבא, דבתשובה, העיקר היא (לא זה שנמשך אל הטוב והחיים, כי אם) "הבריחה מהמות והסכנה". דיש לומר, שכן הוא גם בתשובה דצדיקים, שעיקרה הבריחה מהמות (מזה ש"נפרד מן החיים האמיתיים)".

מוסבר בכמה מקומות ההבדל בין ענין התשובה, לבין הבחינה בעבודת ה' הנקראת בזוהר "רעותא דלבא" [רצון הלב]. שאף שבשניהם הוא תשוקה ורצון לאלוקות למעלה מהגבלה ולמעלה מטעם ודעת, בכל זאת, יש חילוק ביניהם: ב"רעותא דלבא" ההדגשה היא על הרצוא והמשיכה לאלוקות, אלא שהוא משתוקק לכך באופן נעלה הרבה יותר מזה הבא ע"י התבוננות וכו'. ולכן, לא מודגש בתנועה זו היציאה מהמדריגה הקודמת, אלא אדרבה - מכיוון שכבר הגיע והשיג דרגא מסויימת, הוא רוצה להגיע לדרגה נעלית יותר. אבל בתשובה ההדגשה היא - שהוא בורח מהמות והסכנה (ברוחניות), ורוצה לצאת מהמצב של ריחוק מאלקות. וממילא, התוצאה שלה בנפש, הוא שיוצא לגמרי ממציותו ונהי' כמו אדם חדש.

ובהתאם לכך - גם בענייננו: עבודת התשובה של צדיקים היא (לא רק שמשתוקק לדרגה נעלית יותר באלוקות, אלא) באופן שמודגש בעיקר - שרוצה "לברוח" ולצאת ממצבו כעת. אלא שהריחוק הוא לא זה הנוצר מעבירות, אלא מחמת עצם הירידה למטה, שפועלת ש"נפרד מן החיים האמתיים".

ובהערה 43, משיחת כ"ק אדמו"ר הרי"צ:

(11) שובה ישראל (הבי') תשל"ז, מלוקט ד' עמ' יח הערה 44.

במעלת החידוש שבתשובה. דבמעלת הצמאון, ובהמעלה דקירוב שלאחרי הריחוק, אין חילוק (כ"כ) ביניהם, וזה שעיקר העילוי דתשובה הוא בתשובה כפשוטה הוא במעלת החידוש שבתשובה. והענין הוא, דבצדיקים, מכיון שנשמתם מאירה אצלם בגילוי, הרי המרירות שלהם על ריחוקם מאלקות, ועד שהמרירות נוגעת עד הנפש, אין זה פלא וחידוש (כ"כ). והגם דענין התשובה הוא שיוצא ממציאאות שלו, מ"מ, מכיון שהנשמה בטבעה רוצה למלאות רצון קונה, והכוונה שלמעלה (רצון קונה) בירידת הנשמה בגוף היא לבוא לתשובה, הרי בהרצון (שמצד טבע הנשמה) למלאות רצון קונו, נכלל גם היציאה ממציאאותו שע"י התשובה⁴⁵. משא"כ בתשובה

(45) בדוגמת המבואר בד"ה והי' עקב ה'תשכ"ז (לעיל [סה"מ מלוקט ח"ב] ע' סז ואילך) סעיף ה בענין מס"נ, דאף שענין המס"נ הוא ביטול בתכלית, מ"מ, מכיון שזהו טבע הנשמה, אין זה חידוש (כ"כ).

לצאת ולברוח מהמצב בו נמצא (שלכן מצד זה יש לו גם מעלה זו בתשובה)

מכל מקום, מכיון שהנשמה בטבעה רוצה למלאות רצון קונה, והכוונה שלמעלה (רצון קונה) בירידת הנשמה בגוף היא לבוא לתשובה, הרי בהרצון (שמצד טבע הנשמה) למלאות רצון קונו, נכלל גם היציאה ממציאאותו שע"י התשובה.

זאת אומרת: כיון שהנשמה רוצה למלאות את הרצון העליון, והרצון העליון הוא שלמטה יגיע אדם למעלת התשובה – הרי ברצון הנשמה מצד עצמה כלול כבר, שכאשר תרד למטה היא תרצה בכל כוחה לצאת ממצבה – ואין זה חידוש אמתי שנפעל לאחר ירידתה למטה. יש קשר והמשכיות בין מציאאותו כצדיק, לבין סדר העבודה החדש שמצד עבודת התשובה¹².

12 יש להביא דוגמא לזה בדרך אפשר, מהענין של "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני", שלמשה ניתנו רק הכללים, והתלמיד ותיק מוציא ומגלה אותם מהעלם לגילוי. ומבואר בזה, שלגבי האדם הלומד זהו חידוש עצום, משום שהפרטים היו כל כך בהעלם, עד שגילויין בא בכח עצמו של הלומד, כי רק כעת יכול עניין זה להיות מושג ונתפס בשכל האדם. אמנם, לגבי הענין בתורה – בוודאי שכבר הי' "נמצא", אף שרק כלול בהעלם. וכך גם בענייננו: הצדיק אמנם החל סדר עבודה חדש, אך מכיוון שתמיד הי' עובד ה', כבר הי' "נמצא" בנשמתו גם ענין היציאה ממציאאותו. – לקוטי שיחות חיי"ט, שיחה לח"י אלול סעיפים ה-ו.

הוא בבעלי תשובה כפשוטם, הוא במעלת החידוש שבתשובה.

דבמעלת הצמאון, ובהמעלה דקירוב שלאחרי הריחוק, אין חילוק (כ"כ) ביניהם,

כלומר: בענין הצמאון והריחוק – החילוק הוא רק ב"כמות", עד כמה גדול הריחוק, ועד כמה גדול הצמאון.

וזה שעיקר העילוי דתשובה הוא בתשובה כפשוטה הוא במעלת החידוש שבתשובה.

שבענין זה, מבחינה מהותית, אצל בעל-תשובה כפשוטו יש חידוש שאין אצל צדיק.

והענין הוא, דבצדיקים, מכיון שנשמתם מאירה אצלם בגילוי, הרי המרירות שלהם על ריחוקם מאלקות, ועד שהמרירות נוגעת עד הנפש, אין זה פלא וחידוש (כ"כ).

כלומר, זה שצדיק מתמרמר על ריחוקו מאלקות, ורוצה להתחיל סדר עבודה חדש – הרי זה בגלל שנשמתו מאירה אצלו, ולכן מרגיש עד כמה עניני העולם פועלים ירידה בנשמה. הצמאון הזה הוא אפוא לא "חידוש" אצל הצדיק, אלא מתאים לתכונתו וטבעו.

והגם דענין התשובה הוא שיוצא ממציאאות ש"ו,

דהיינו, התנועה בנפש שנפעלת אצלו היא (לא רק להתעלות יותר ויותר, אלא כפי שהוסבר לעיל) –

כפשוטה, מכיון שמקודם (לפני התשובה) הי' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה⁴⁶, שהרי עשה עבירות במזיד, הרי זה שעושה אח"כ תשובה, אין זה המשך ממצבו הקודם, וע"י התשובה נעשה מציאות חדשה לגמרי.

(46) ואף שגם לפני התשובה לא עבר על רצונו ית' בעבירות חמורות - מ"מ, מכיון שעשיית התשובה שלו (אח"כ) היא על עבירות אלו שבהם לא עשה קודם רצון הקב"ה, הרי התשובה אינה המשך ממצבו הקודם.

לגמרי עול מצוות (או שמלכתחילה לא הי' אצלו) והי' שקוע כל הזמן בעבירות חמורות, ועכשיו מתחיל לקבל עליו עול מצוות ושב בתשובה שלימה - מובן מדוע נאמר עליו "אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים". אמנם, אדם שבאופן כללי הי' מקיים מצוות, רק שעושה תשובה על חטאים מסויימים שעשה - לכאורה אפשר היה לומר שאצלו, התנועה של תשובה היא בהמשך למה שחונך והתנהג עד עתה, שצריך לקיים מצוות ה', רק שלא הצליח לפעול את זה על עצמו במאה אחוז, וכעת עושה תשובה גם על אותם "מצוות קלות שאדם דש בעקביו", שבהם לא הצליח עד כה למשול ברוח תאוותו. ואם כן, יתכן שגם אצלו אין התשובה "חידוש" לגמרי, בדומה למבואר בפנים המאמר אודות אחד שלא חטא כלל.

ומבאר, דאין זה כך: מכיון שקודם הי' אותו אדם שייך לעבור על הרצון העליון (ולא משנה כלל "כמות" העבירות או חומרתן, כביאור הידוע בחסידות שדרגת ה"רצון" - היינו עצם הענין לקיים רצון הבורא - היא בשוה בכל המצוות), ואף עשה כן בפועל, דהיינו עשה במודע דברים שהם היפך רצון ה' - הרי לא ניתן לייחס את מצבו עכשיו, ששב בתשובה שלימה, כהמשך למצבו הקודם¹⁴.

מה שאין כן בתשובה כפשוטה, מכיון שמקודם (לפני התשובה) הי' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה, שהרי עשה עבירות במזיד, הרי זה שעושה אח"כ תשובה, אין זה המשך ממצבו הקודם, וע"י התשובה נעשה מציאות חדשה לגמרי.

באחד שהי' שייך לעבירות כפשוטם - לא האירה נשמתו ורצונה למלאות רצון ה', ולכן, מה שאח"כ עושה תשובה, הוא תנועה חדשה לגמרי, והוא באמת "אדם אחר" ולא "אותו האיש שעשה אותן המעשים"¹³. במילים אחרות: במצבו הקודם לא הי' "נמצא בהעלם" ענין התשובה, אלא זה דבר שהתחדש כעת.

ומפרט בהערה 46:

ואף שגם לפני התשובה לא עבר על רצונו ית' בעבירות חמורות - מכל מקום, מכיון שעשיית התשובה שלו (אח"כ) היא על עבירות אלו שבהם לא עשה קודם רצון הקב"ה, הרי התשובה אינה המשך ממצבו הקודם.

הסבר הדברים: אם מדברים על אדם שפרק מעליו

(13) ראה לקוטי שיחות חלק ל"ד ע' 4-62 הנפקא-מינה מזה לפועל.

(14) ראה לקו"ש שבהערה הקודמת.

סיכום: הכוונה בבריאת העולם הוא בעבודת הצדיקים, ולכן גם בצדיקים יש מעלת התשובה, ובג' הענינים: הריחוק שמצד עצם ירידת הנשמה למטה פועל בו צמאון גדול, ובמילא תענוג מקירוב שלאחר הריחוק, ומכיון שרוצה לצאת ממצאותו הרי זה חידוש. אך בכל אופן יש מעלה בבעל-תשובה כפשוטו (בעיקר) בענין החידוש - כי בצדיק נכלל בהעלם ברצון הנשמה מה שרוצה לצאת ממצאותו, אבל בבעל תשובה שעשה עבירות במזיד, התשובה אינה המשך ממצבו הקודם והוא מציאות חדשה ממש.

נושאים ומושגים בסעיף: גודל ירידת הנשמה למטה, "בחינת גלות ממש" ו"נפרד מחיים האמתיים" ♦ בחינת התשובה דמשה, "אסורה מכאן" ♦ ההבדל בין "רעותא דלבא" ו"תשובה".

ה) והנה, ג' ענינים הנ"ל הם גם בהתשובה דהשבת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, שגם בתשובה זו יש דוגמת ג' ענינים הנ"ל. א', הצמאון והתשוקה דהניצוצות (מצד שרשם) לעלות מירידתן ולחזור לשרשם, וע"ד מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא⁴⁷. ב', גודל השמחה שנעשה מהעלאת הניצוצות וחזרתם למקורם לאחר שנתרחקו⁴⁸. וג', מכיון שהניצוצות שנפלו בקליפות, גם בקליפת נוגה⁴⁹, נכבה אורם⁵⁰, הרי מצד מצבם אין שייך שיתבררו ויתעלו לשרשן, וכשמתבררים ועולים לשרשם (ע"י עבודת האדם), הוא חידוש⁵¹.

(47 תקו"ז ת"ה (יט, סע"ב). ת"מ (פ, א). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שיט. וש"נ. וראה שם ח"ג ס"ע א'קלב ואילך. (48 ראה בארוכה המך וככה תרל"ז פצ"ז. (49 בנוגע להניצוצות שבגקה"ט מבואר בכ"מ (נסמן לעיל [סה"מ מלוקט ח"ב] ע' קכד הערה 42. וראה ד"ה זאת תורת הבית שבהערה הבאה) שהניצוצות עצמן נעשו כמו רע. אבל אין זה שייך לכאן, כיון שהמדובר כאן הוא בהעלאת הניצוצות ע"י "מעשים טובים" שזהו בדברים המותרים דוקא. (50 ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ו (סה"מ קונטרסים ח"א מב, א). (51 וע"ד המבואר בכ"מ (וראה גם לקמן ס"ז) דעשיית העולם לדירה לו ית' הוא חידוש (ועד שהוא בדוגמת החידוש דבריאה יש מאין) - אף שבכל נברא יש חיות אלקי, שהוא (החיות אלקי) אמיתית מציאותו של הנברא - דמכיון שענין וגדר העולם (מלשון העלם והסתר) הוא שהוא מעלים ומסתיר על האלקות שבו, לכן, זה שמתגלה בו החיות אלקי שבו, הוא חידוש.

בסעיף זה יתחיל לבאר את הענין התשובה של "השבת הניצוצות" - ויסביר אשר כל ג' המעלות שישנם בתשובת האדם, ישנם גם בהשבת הניצוצות.

ה) והנה, ג' ענינים הנ"ל הם גם בהתשובה דהשבת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, שגם בתשובה זו יש דוגמת ג' ענינים הנ"ל.

א', הצמאון והתשוקה דהניצוצות (מצד שרשם) לעלות מירידתן ולחזור לשרשם, ועל-דרך מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא.

ב) בחסידות מבואר¹⁵ ההבדל בין "אור" - כמו הנשמה, אשר גם בירידתה למטה היא בבחינת "אור" - לבין "ניצוץ", דהיינו הניצוצות האלוקיים שנתלבשו בדברים הגשמיים:

"אור" עניינו גילוי (הנובע מכך שהוא בדביקות למקורו), ולכן, לכל היותר שייך שיהיה עליו העלם מדבר חיצוני, אבל הוא נשאר במציאותו, של אור. ולכן, כאשר אין הנשמה מאירה בגוף - העבודה היא רק (להסיר את ההעלם ו) לעורר את הנשמה, שתתחיל להאיר גם בגוף. במילים אחרות: לא נוצר כאן ענין חדש, אלא שמתגלה תוקף אור הנשמה (וכפי שיתבאר בקטע הבא).

לעומת זאת "ניצוץ" - מורה על כך שנפרד ממקורו, ואין בו גילוי. ובענייננו: הניצוצות האלוקיים שירדו והתלבשו בדברים הגשמיים, אין זה רק שהם נמצאים שם "בהעלם" - כי אם שירדו ממש

בפרשת בראשית נאמר שהרקיע נעשה כדי להיות "מבדיל בין מים למים". ומבואר בקבלה ובחסידות, שזהו שנעשה "הבדלה" וצמצום בין שורשם ומקורם הרוחני של המים, לבין המים שנבראו בגשמיות (וע"י הבדלה זו ה' יכול להיות התהוות מציאותם). ונאמר ב"תקוני זוהר", שהמים התחתונים בוכים - כלומר הניצוץ האלוקי שבהם - "אנו רוצים להיות לפני המלך". כלומר, מדוע "נגזר" על ניצוץ זה לרדת ולהתלבש בגשמיות, ולא להשאר במעמדו ומצבו הרוחני הנעלה.

ב', גודל השמחה שנעשה מהעלאת הניצוצות וחזרתם למקורם לאחר שנתרחקו.

וג', מכיון שהניצוצות שנפלו בקליפות, גם בקליפת נוגה, נכבה אורם, הרי מצד מצבם אין

(15 ראה בהנסמן בהערה 50 במאמר.

בראשית" הרי הוא "יש מאין" (כפשוטו). וכן גם בפשטות הענינים: דווקא ע"י עבודתו של יהודי הופכת חפץ של חולין לחפץ של מצוה, אשר מכאן ואילך יש בו קדושה, מברכים עליו וכו').

ויש להבין¹⁹ (בדומה לאמור לעיל אודות הניצוצות): הרי מיסודות תורת החסידות, אשר בכל נברא בעולם **מלובשת** חיות אלוקית (מהאותיות של עשרה מאמרות בהם נברא העולם), אשר ממנה חיותו וקיומו, והיא המציאות והמהות האמיתית של הנברא. ואם כן, כל העולם כולו מלא בקדושה האלוקית, ולכל היותר אפשר לומר שצריך **לגלות** ולהסיר את ההעלם הנראה לעינינו על מציאות זו – אבל היתכן לומר שע"י עבודת האדם מתחדשת המשכת קדושה לעולם, או הפיכתו לדירה לו יתברך?

ועל זה מבאר בהערה:

ועל דרך המבואר בכמה מקומות (וראה גם לקמן סעיף ז') דעשיית העולם לדירה לו יתברך הוא חידוש (ועד שהוא בדוגמת החידוש דבריאה יש מאין) – אף שבכל נברא יש חיות אלקי, שהוא (החיות אלקי) אמיתית מציאותו של הנברא – דמכיון שענין וגדר העולם (מלשון העלם והסתר) הוא שהוא מעלים ומסתיר על האלקות שבו, לכן, זה שמתגלה בו החיות אלקי שבו, הוא חידוש.

כלומר: אינו דומה גילוי האלוקות בעולם לסתם "העלם וגילוי": אף שבעולם אכן נמצאת חיות אלוקית, בכל אופן, החיות האלוקית לא רק ירדה והצטמצמה ("העלם"), אלא על ידה נברא עולם (שאינו אלוקות), אשר גדו ועניינו הוא העלם והסתר מוחלט על אלוקות, עד שנדמה לו כאילו "מציאותו מעצמותו" (כלומר שאין לו בורא, אלא שקיים מעצמו, ח"ו). וכהלשון בתניא: "שהוא מלא קליפות וסטרא אחרא שהן נגד ה' ממש לומר אני ואפסי עוד", דהיינו, העולם הזה מצד עצמו (גם דברי הרשות שבו) "מלא" ו"כלי" לענין הקליפות המסתירים על אורו יתברך, היינו לא רק שאין מאיר בו האור האלוקי, אלא כביכול תכונתו הוא מה שמסתיר על אור זה, ונמשך לענינים שהם מנגדים לקדושה.

במדריגתם עד ש"נכבה אורם" [וכמובא במאמרי אדמו"ר הרשב"ב¹⁶, שזהו על דרך הדין "חתיכה נעשית נבילה"¹⁷ – שלפעמים דבר היתר שהתערב באיסור הופך בעצמו לאיסור. וכן בענייננו: הניצוץ האלוקי ירד כל כך עד שנהפך למציאות של קליפה]. מחמת הירידה נוצרה כאן מציאות אחרת, עד שבמצב זה אין ביכולת הניצוץ מצד עצמו לעלות ולהכלל בשרשו למעלה. לפיכך, העבודה בבירור הדברים הגשמיים, היא לא "לעורר" את הניצוץ – אלא כביכול, ליצור מחדש את האפשרות שהניצוץ יוכל להתעלות ולהכלל בקדושה. ולכן, יש בבירור הניצוצות גם את מעלת ההתחדשות שבעבודת התשובה, בבחינת "אני (ניצוץ) אחר, ואיני אותו (הניצוץ)".

בהערה 51 מפרט יותר בנושא זה – מדוע בירור הניצוצות הוא בבחינת "התחדשות", בהקבלה לכללות העבודה של עשיית העולם לדירה לו יתברך. להבנת תוכן ההערה יש להקדים מה שהוזכר כבר בקיצור בביאור הקטע האחרון – ההבדל בין המושגים "גילוי העלם" ובין "התחדשות" ("יש מאין"):

בחסידות מבואר, כי מושגים אלה הינם הפכים – "גילוי" משמעותו דבר שכבר ה' נמצא קודם, אלא שצריך להוציאו מההעלם אל הגילוי. ולכן, לא משנה עד כמה ההעלם גדול וכמה עבודה ויגיעה נדרשת כדי להסירו – בכל מקרה, העבודה פועלת רק את התגלותו, ולא מחדשת את עצם מציאותו. אולם "התחדשות" (ובהתחדשות גופא המושג) "יש מאין" – באים להורות על דבר שלא ה' כלל קודם, ואף לא היה "כלול" בדבר ממנו נוצר, וכעת נוצרה מציאותו מחדש, מאין – ליש.

והנה, מובא במדרש ובחסידות, אשר כוונת הבריאה נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים – נעשית ומתחדשת ע"י עבודת האדם דווקא (ומודגש במיוחד במאמר חז"ל¹⁸ המתאר עבודת האדם בביטוי נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית", ש"מעשה

16) סה"מ תרס"ה עמ' קד. ובכ"מ. וראה הנסמן באג"ק לכ"ק אד"ש ח"א עמ' קעו-ז.

17) חולין קת, א.

18) שבת קיט, רע"ב. שו"ע אדה"ז ריש סימן רסח.

19) בהבא לקמן ראה בארוכה ביאור כ"ק אד"ש לפרקים ז-ה' של "שער היחוד והאמונה" – שנדפס ב"שיעורים בספר התניא" שם בהוספה לפרק ה'.

ויש לומר, דהחידוש שבתשובה דהשבת הניצוצות הוא חידוש גדול יותר מהחידוש שבתשובה כפשוטה. דבתשובה כפשוטה, אף שלפני התשובה הי' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה כנ"ל, הרי זהו רק כמו שהוא בחיצוניות, אבל רצונו האמיתי (גם אז⁵²) הי' למלאות רצון קונו (כפס"ד הידוע⁵³), אלא שרצון זה הי' בתכלית ההעלם, ועד שהגילוי שלו הוא כמו חידוש⁵⁴.

52) דהרי הנשמה גם בעת החטא היתה באמנה אתו ית' - תניא ספכ"ד. 53) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. 54) אבל לא חידוש ממש. וראה ד"ה זאת תורת הבית שבהערה 50 (בעין ההפרש בין ניצוצות דתהו לנשמות), דנשמה, "גם כשנפלה ח"ו ר"ל בגק"ט ה"ה בבתי אור" ולכן "שייך בה התעוררות שנתעורר ע"י גילוי אור מלמעלה".

הכוונה ב"חיצוניות" היא לכל הקשור ל"כוחות הגלויים" של האדם (שכל ומדות, ולבושי המחשבה דיבור ומעשה); שבהם פעל במודע ובמזיד ועשה נגד רצון ה',

אבל רצונו האמיתי (גם אז) הי' למלאות רצון קונו (כפס"ד הידוע).

אחד התנאים העיקריים לכשרותו של גט היא, שהוא יינתן מרצונו של האדם ולא מאונס. מה הדין באדם אשר מסיבות שונות הדין מחייב שעליו לתת גט לאשתו, אך הוא אינו מעוניין לעשות זאת? אומרת ההלכה: "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", והגט כשר. והטעם - "שאינו אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב בו מן התורה. . . אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה. . . והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו. . . אין זה אנוס ממנו, אלא הוא אנס עצמו בדעתו הרעה. . . מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות - ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר "רוצה אני" כבר גרש לרצונו".

[אלא שאם כן, שהנשמה תמיד רצונה להיות דבוקה באלוקות - מה בכלל החידוש בענין התשובה? ועל זה ממשוך:]

אלא שרצון זה הי' בתכלית ההעלם, ועד שהגילוי שלו הוא כמו חידוש.

ההעלם על רצון הנשמה היה כה גדול עד שעשה במודע נגד רצון ה', ולכן בדרגת הכוחות הגלויים - התגלות רצון הנשמה עתה הוא חידוש, ו"אינו המשך למצבו הקודם"; דבר המוצא את ביטויו גם בגדרים **ההלכתיים** של מצות התשובה, שאין האדם נחשב

ולכן, כאשר יהודי מקיים תורה ומצוות, הוא לא רק "מגלה" עובדה קיימת, אלא פועל עניין שהוא בדוגמת חידוש יש מאין (כפי שיתבאר לקמן סעיף ו') - שעולם שכל עניינו העלם על אלקות, יגלה אלקות²⁰.

•

בקטע הבא יבאר, כי על פי האמור מובן שהחידוש בהשבת הניצוצות - גדול יותר מהחידוש בתשובה של הנשמה, גם "תשובה כפשוטה", על עבירות.

ויש לומר, דהחידוש שבתשובה דהשבת הניצוצות הוא חידוש גדול יותר מהחידוש שבתשובה כפשוטה.

דבתשובה כפשוטה, אף שלפני התשובה הי' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה כנ"ל, הרי זהו רק כמו שהוא בחיצוניות,

20) ליתר הסברה: בסדר ההשתלשלות בכלל, כל דרגה נמוכה יותר ב"ששלת" - מעלימה במידה מסויימת על הדרגה העליונה שממנה נשתלשלה. אולם, ההעלם הזה אינו היענין והמהות של המדריגה התחתונה, אלא תכונה נוספת בה; כי ביחד עם ההעלם, היא גם מהוה גילוי ו"המשך" לדרגה העליונה יותר. לדוגמה: כדי שיהי גילוי המדות בהכרח שיתעלם השכל, אולם אין "ענין" המדות העלם או סתירה לשכל, ואדרבה - ככל שהמוחין נעלים יותר, המדות עצמם נמשכות באופן נעלה יותר.

אולם, העולם הזה הגשמי, כל אופן ומטרת בריאתו הי' באופן שיעלים ויסתיר על אלקות, ואין במציאותו שום גילוי של החיות האלוקית; נוצרה כאן מציאות חדשה לגמרי - מציאות של העלם מוחלט. ולכן, גילוי אלקות בו, הוא לא רק שמתעלה לדרגה נעלית יותר, אלא - התחדשות ממש.

משא"כ התשובה דהחזרת הניצוצות למקורם, מכיון שהניצוצות שנפלו בהקליפות (גם בק"נ) נחשך אורם, ועד שאינם בבחי' אור כלל, הרי הבירור וההעלאה שלהם הוא חידוש ממש.

בקליפת נוגה)²² נחשך אורם, ועד שאינם בבחי' אור כלל, הרי הבירור וההעלאה שלהם הוא חידוש ממש.

כפי שהוסבר בפיסקא הקודמת.

(22) מבואר בתניא (פרק ז'), שקליפת נוגה היא כל הדברים בעולם המוגדרים "מותר" – הם אינם קדושה, אך גם לא טמאים ואסורים (כמו הדברים השייכים ל"ג' קליפות הטמאות"). בדברים אלה אמנם יש אפשרות להעלותם לקדושה (שלא כבדברי איסור, שאין אפשרות לנצלם לצורכי מצוה או עבודת ה', והעבודה היא רק לדחותם), אך בכל זאת הם שייכים לצד של ה"קליפה", שהוא מקום המעלים ומסתיר על אלקות. ולכן, גם הניצוצות שבדברים אלה, "נחשך אורם", ובירורם (ע"י ניצולם לצורכי מצוה וכדומה) הוא חידוש ממש.

"אותו האיש שעשה אותן המעשים"²¹. [במלים אחרות: בדרגה מסויימת, חיצונית יותר של הנשמה – אכן מתרחש חידוש ושינוי אמתי; ואילו פנימיות הנשמה – הייתה רק בהעלם גדול].

אמנם כל זה בתשובה של הנשמה. שונה הדבר בתשובה של הניצוצות – לגביהם אין יחס דו-ערכי; "נפילתם" בקליפות נחשבת לשינוי מהותי ומוחלט, ולכן ברור שעלייתם לקדושה היא חידוש ממש:

מה שאין כן התשובה דהחזרת הניצוצות למקורם, מכיון שהניצוצות שנפלו בהקליפות (גם

(21) ראה הנסמן לעיל הערה 13.

סיכום: גם בתשובה של הניצוצות ג' המעלות: גודל הצמאון; קירוב לאחר הריחוק; התחדשות. ענין ההתחדשות הוא אף יותר מתשובת הנשמה, כי רצון הנשמה הוא תמיד לעשות רצון ה', אלא מחמת גודל ההעלם על הנשמה גילוי רצון זה בתשובה הוא כמו חידוש. אך הניצוצות שנפלו למטה, גם בקליפת נוגה, "נחשך אורם", ואינם שייכים מצד עצמם שיתעלו לקדושה, ולכן בירורם והעלאתם הוא חידוש ממש.

נושאים ומושגים בסעיף: אור וניצוץ ♦ "גילוי העולם" לעומת "התחדשות" (יש מאין) ♦ קליפת נוגה ♦ "עולם" מלשון העולם.

ו) **אמנם**, ענין זה (העילוי בהתשובה דהחזרת הניצוצות) הוא במעלת החידוש שבתשובה. משא"כ המעלה דצמאון שע"י הריחוק היא בעיקר בתשובה דנשמה (הן בתשובה דצדיקים והן בתשובה כפשוטה). דמכיון שההתקשרות דנשמות עם אלקות היא התקשרות עצמית, כמו התקשרות בן עם האב (בנים אתם להוי" אלקיכם)⁵⁶ שהיא התקשרות עצמית⁵⁶, הרי כשהנשמה מרגישה שהיא מרוחקת מאלקות (הריחוק שע"י ירידתה למטה, ומכ"ש הריחוק שע"י עבירות), זה נוגע לעצמותה, ובמילא, גם הצמאון שע"י הרגש הריחוק נוגע לעצמותה. ועד"ז הוא גם בהתענוג מהקירוב שבא לאחרי הריחוק, דמכיון שהנשמות הם בנים, דהבן הוא מעצמות האב⁵⁷, הרי תענוג האב מזה שנתקרר בנו (לאחרי שנתרחק), ועאכו"כ בנו יחידו⁵⁸, הוא תענוג עצמי⁵⁹.

(55) ראה יד, א. (56) ראה ד"ה זה היום תחלת מעשיך דיום ב' דר"ה שנה זו - ה'תשמ"א (לעיל ע' צט ואילך) ס"ד. (57) ראה תניא רפ"ב. ד"ה הנ"ל שם. (58) כתורת הבעש"ט דכאו"א מישראל הוא כבנו יחידו של הקב"ה (כתר שם טוב - הוצאת קה"ת - הוספת סי' קלג). (59) אוה"ת שמע"צ ע' א'תכתא.

בסעיף זה יוסבר אשר בב' המעלות הראשונות בתשובה (גדול הצמאון, תענוג מקירוב שאחר הריחוק) - הוא בעיקר בתשובה דנשמה. ואפילו מעלת ההתחדשות שיש בעיקר בניצוצות - באה דווקא ע"י נשמות ישראל.

מכיון שהנשמה במהותה נשארת תמיד קשורה לאלוקות (וכמו אב ובן, שיש ביניהם קשר עצמי להיותם מהות אחת, כדלקמן) - לכן הצמאון שלה נוגע לעצם מציאותה (כמו צמאון לענינים הנוגעים לחיי נפשו של האדם). ולפיכך, אין נוגע כלל מה מידת הריחוק, אלא כל זמן שאינה בתכלית הדביקות לאלקות - דבר שהוא בסתירה לעצם מהותה - מתעורר אצלה צמאון עצום להתכלל בשרשה ומקורה, שלא ניתן להשקטו ע"י "צמצום המרחק", אלא רק בביטולו מכל וכל [מה שאין כן אצל הניצוצות, ש"נחשך אורם", ונעשו למציאות אחרת - אין עצם מציאותם מכרחת את הדביקות באלוקות, אלא שיש להם טענה, מדוע ירדו למטה ורצונם להיות במדריגה נעלית יותר].

ועל-דרך-זה הוא גם בהתענוג מהקירוב שבא לאחרי הריחוק, דמכיון שהנשמות הם בנים, דהבן הוא מעצמות האב,

נשמות ישראל נקראו בכתוב "בנים" לה' יתברך, דהיינו: כמו שבן נמשך ממנו האב, כך נשמות ישראל נמשכו מפנימיותו ועצמותו יתברך, ולכן גם כאשר נמשכו למטה עודן קשורות ומיוחדות בשרשן הראשון (כמבואר בתניא פרק ב'). ולכן:

הרי תענוג האב מזה שנתקרר בנו (לאחרי

ו) **אמנם**, ענין זה (העילוי בהתשובה דהחזרת הניצוצות) הוא במעלת החידוש שבתשובה. משא"כ המעלה דצמאון שע"י הריחוק היא בעיקר בתשובה דנשמה (הן בתשובה דצדיקים והן בתשובה כפשוטה).

בסעיף הקודם התבאר שמחמת גודל ירידת הניצוצות, ה"חידוש" שבהשבתם גדול מהחידוש שבהשבת הנשמה. ומזה היה ניתן לכאורה להסיק, שכן הוא גם במעלת הצמאון והתענוג שמחמת הריחוק - שמכיון שהניצוצות רחוקים יותר, נרגש בהם יותר הצמאון, וכן התענוג מהשבתם גדול יותר. ועל זה ממשיך ומבאר, דבאמת, הצמאון בנשמה מחמת שמרגישה רחוקה מאלקות (אף שלא נתרחקה כל כך כמו הניצוצות, ואפילו אצל צדיק ממש) - הוא נעלה באין ערוך:

דמכיון שההתקשרות דנשמות עם אלקות היא התקשרות עצמית, כמו התקשרות בן עם האב (בנים אתם להוי" אלקיכם) שהיא התקשרות עצמית, הרי כשהנשמה מרגישה שהיא מרוחקת מאלקות (הריחוק שע"י ירידתה למטה, ומכ"ש-שכן הריחוק שע"י עבירות), זה נוגע לעצמותה, ובמילא, גם הצמאון שע"י הרגש הריחוק נוגע לעצמותה.

משא"כ התענוג מקירוב הניצוצות לאחרי שנתרחקו הוא דוגמת שני אוהבים⁶⁰ שלא ראו זה את זה משך זמן רב ולאחרי שמתקרבים ורואים זה את זה, הם מתענגים ושמחים במאד⁶¹, שתענוג זה (עם היותו תענוג גדול) הוא כמו שאר התענוגים שהם מדבר שחוץ ממנו⁶².

ו'ש' להוסיף, שגם החידוש שבתשובה דהחזרת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, הוא ע"י נש"י דוקא⁶³ (ע"י שמקיימים מצוות בדברים הגשמיים, או ע"י שמשתמשים בהם לשם שמים). ויש לומר שזהו ע"ד המבואר במקום אחר⁶⁴ דזה שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים

(60) כ"ה בהמשך וככה תרל"ז שם. (61) ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' א. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרצו ואילך. ועוד. (62) ראה אוה"ת שם. (63) וצע"ק מז"מ ב"נ. ומכללות הענין שמקיימין בהעולם הרצון דלשבת יצרה. (64) ראה לקו"ש ח"ו ע' 24.

שנתרחק), ועל-אחת-כמה-וכמה בנו יחידו, הוא תענוג עצמי.

בענין התענוג ישנם ב' בחינות – תענוג המורכב, ותענוג העצמי:

כאשר אדם לומד דבר שכל עמוק, או רואה דבר יפה מאוד, ומתענג עליו – אזי התענוג שלו הוא "מורכב", דבר שמחוץ ממנו גרם לו תענוג. [וממילא מובן, שהתענוג מדוד ומוגבל בהתאם לגודל ערך הדבר, שככל שבדבר יש יותר תוכן וענין, כך יגדל התענוג; מהשכלה עמוקה יותר – יתענג יותר וכו'].

אמנם, יש ומתגלה התענוג של הנפש עצמה, שהאדם נמצא במצב של פתיחות ורחבות הנפש, הוא בעצם מתענג²³. ובענייננו: מכיון שנשמות ישראל הם בחינת בנין, הקשורים בעצמיות האב, ממילא, כאשר הם חוזרות ומתאחדות בשרשן, אין זה התאחדות של שני דברים, ואין התענוג בהם כתענוג מדבר חיצוני – אלא הקב"ה מתענג בעצמו כביכול, "תענוג עצמי".

מה שאין כן התענוג מקירוב הניצוצות לאחרי שנתרחקו הוא דוגמת שני אוהבים שלא ראו זה

את זה משך זמן רב ולאחרי שמתקרבים ורואים זה את זה, הם מתענגים ושמחים במאד, שתענוג זה (עם היותו תענוג גדול) הוא כמו שאר התענוגים שהם מדבר שחוץ ממנו.

כפי שהוסבר לעיל, בשונה מהנשמה, שגם בירידתה למטה היא נשארת במהות של "אור" הדבוק במקורו – הרי הניצוץ הפך לדבר נפרד, ומלוּבש בדבר אשר כל עניינו הסתר על אלוקות. ולכן, גם כאשר מתברר ומתעלה למקורו – כביכול התחברו כאן שני דברים נפרדים. ולכן, אין זה תענוג "עצמי", אלא כמו תענוגים "מדבר שחוץ ממנו".

[ביחד עם זה, כפי שיוסבר בסעיף הבא, ע"י שה"תשובה" של הנפש באה כהקדמה למעשים טובים (שעל ידם מתבררים הניצוצות) – היא ממשיכה גם בהם את מעלת הצמאון שמצד הנשמה²⁴].

בקטע הבא יוסבר, שיש קשר בין המעלה המיוחדת בתשובת הנשמה (הנובעת מכך שנשמות ישראל הם "בנים לה"), והמעלה המיוחדת בתשובה של הניצוצות (החידוש שבהעלאתם למקורם):

ו'ש' להוסיף, שגם החידוש שבתשובה דהחזרת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, הוא ע"י נשמות ישראל דוקא (ע"י שמקיימים מצוות בדברים הגשמיים, או ע"י שמשתמשים בהם לשם שמים).

(23) ואף שהתענוג מתבטא בדבר מסויים – אין הדבר סיבת התענוג, אלא ביטוי לתענוג הנובע מהאדם עצמו. ולדוגמה: כשאדם סיים לבנות בית, יש לו תענוג עצום הרבה מעבר לתענוג שיכול לבוא בסיבת יופי הבית וכו'. וכן כשיש לו איזה שמחה גדולה והוא ממשיך לרקוד גם לאחר שהפסיקו לנגן. כי הדבר החיצוני (הבית, השיר) הוא לא סיבת התענוג, אלא שהתענוג הנטוע ומושרש באדם עצמו, כביכול נמשך ומתגלה בדבר זה.

(24) כן התפרש בעת אמירת המאמר.

הוא בנש"י דוקא הוא כי מכיון שעולם הוא מלשון העלם והסתר⁶⁵, הרי זה שהעולם נעשה כלי לאלקות (היפך הטבע והגדר דעולם) הוא התחדשות⁶⁶, וע"ד החידוש דבריאה יש מאין שהוא בכח העצמות⁶⁷, ולכן עשיית דירה בתחתונים היא ע"י נש"י דוקא, דלהיות שהנשמות מושרשות בהעצמות, לכן ניתן להם כח זה.

(65) לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' אינט. לקו"ש חל"ד ע' 112 הערה 63. וש"נ. (66) ראה גם ד"ה וה"י עקב ה'תשכ"ז (לעיל [סה"מ מלוקט ח"ב] ע' סז ואילך) ס"ד. (67) אגה"ק ס"ך (קל, סע"א ואילך).

בעולם מקביל לחידוש של בריאת יש מאין – נמצא שהדבר יכול להתבצע אף הוא רק בכח העצמות; וזו אכן הסיבה אשר עבודה זו תיתכן רק ע"י נשמות ישראל, המאוחדות בעצמותו יתברך, כפי שממשיך:

ולכן עשיית דירה בתחתונים היא ע"י נשמות ישראל דוקא, דלהיות שהנשמות מושרשות בהעצמות, לכן ניתן להם כח זה.

נשמות ישראל שונות מכל הנבראים בעולם, בכך שאופן התהוותם (לא רק בשרשם, אלא גם לאחר שנעשו מציאות "נשמה" וירדו לעולם) – הוא לא באופן שנפרדו ממקורם, אלא תמיד קשורים בשרשם הראשון. וכלשון הזוהר²⁶: "ישראל וקודשא-ברוך-הוא כולא חד". ומצד זה, יכולים נשמות ישראל לפעול עניינים שאינם בחיק הנבראים אלא רק בחיק הבורא²⁷. וכן בענייננו: רק נשמות ישראל ישנו הכח, לפעול חידוש שהוא דוגמת בריאה יש מאין – להפוך את העולם הזה, שעניינו שהוא מעלים ומסתיר על אלקות, לדירה לו יתברך.

(26) זח"ג עג, א.

(27) וכהלשון המובא בחסידות, שנשמה היא בחינת "אלקות כמו שנעשה נברא" (דהיינו שגם לאחר בריאתה נשארת במהותה אלקות) – ראה לקו"ש חלק ט' עמ' 210 ובהנסמן בהערה 51 שם.

כלומר: לא רק שבפועל העלאת הניצוצות היא ע"י נשמות ישראל, אלא שחידוש זה יתכן אך ורק בכחם.

ויש לומר שזהו ע"ל-דרך המבואר במקום אחר דזה שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בנשמות ישראל דוקא הוא כי מכיון שעולם הוא מלשון העלם והסתר, הרי זה שהעולם נעשה כלי לאלקות (היפך הטבע והגדר דעולם) הוא התחדשות,

כפי שנתבאר בסעיף הקודם. ומוסיף כאן:

וע"ל-דרך החידוש דבריאה יש מאין שהוא בכח העצמות,

ידוע אשר היכולת לברוא יש מאין ואפס המוחלט, היא רק בחיק הבורא. וכנאמר במדרש²⁵ שאילו יתכנסו כל בני העולם לא יוכלו לברוא אפילו כנף של יתוש אחד [בשונה מכח ה"צירה", שהוא לשנות או לתקן צורה של דבר קיים, כח שה' העניק גם לבני אדם]. ולכן, בריאת יש מאין אינה יכולה להיות ולו ע"י הספירות העליונות ביותר, אלא רק בכח עצמותו ומהותו של הבורא.

ובהתאם לכך – מכיוון שהחידוש של גילוי אלקות

(25) בראשית רבה פל"ט, יד (בנוסף למצויין בהערה 67 במאמר).

סיכום: הנשמה היא בחינת "בן" שהוא מעצמיות האב – ולכן הצמאון לאלקות נוגע לעצמותה, וכן התענוג שלה מקירוב לאחר הריחוק הוא תענוג עצמי; מה שאין כן בניצוצות, הצמאון והתענוג הוא רק כמו מדבר שחוץ הימנו (כמו שני אוהבים שלא ראו זה את זה זמן רב). גם ה"חידוש" שבהשבת הניצוצות הוא דווקא ע"י נשמות ישראל, שמכיוון שמושרשות בעצמות יש להם כח לפעול התחדשות שבדוגמת בריאה יש מאין.

נושאים ומושגים בסעיף: תענוג עצמי ♦ יש מאין רק בכח העצמות ♦ נשמות ישראל מושרשות בעצמות.

ז) **ועפ"ז** יש לתווך שני הפירושים ביפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, דלפי פירוש אחד תשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים, ולפי פירוש אחד התשובה היא הקדמה למעשים טובים, כי זה שהתשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים הוא זה שהתענוג דתשובה (דהנשמה) הוא תענוג עצמי כנ"ל, אלא שאעפ"כ יש מעלה במעשים טובים לגבי תשובה מצד החידוש שבזה (כנ"ל), וגם מפני שע"ז דוקא נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים⁶⁸. והתשובה היא

(68) ראה תניא פל"ז (מת, ב) שזהו הכוונה בירידת הנשמה למטה. וזה בא בהמשך להמבואר שם פל"ו שתכלית בריאת כל העולמות הוא שיהי' "דירה בתחתונים".

בסעיף זה מסכם את המבואר עד כאן בנוגע ל"תשובה ומעשים טובים" – שהם ב' בחינות שונות בתשובה (תשובה של הנשמה והשבת הניצוצות), שיש מעלה לכל אחת מהם, ולכן צריך להיות חיבורם יחד (תשובה של הנשמה כהקדמה למעשים טובים). ובנוגע למעלת התשובה של הניצוצות, יוסיף בקיצור ענין שלא התבאר עד כאן – המעלה שנשלמת בזה הכוונה של "דירה בתחתונים".

נוסף²⁸ על כך שבירור הניצוצות אפשרי רק ע"י "בכח העצמות" – הרי בבירורם גופא נשלמת הכוונה ש"נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים", שכוונה זו היא בעצמותו יתברך. שזו היתה ה"תאווה" למעלה כביכול, שבעולם הזה השפל "שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו יתברך וחושך כפול ומכופל" – בעולם זה עצמו, כפי שהוא נשאר תחתון, יתגלה האור האלוקי. וכוונה זו נשלמת דווקא בניצוצות בדברים הגשמיים, שהם כאמור בבחינת "נפרד". במילים אחרות: דווקא מצד ה"חסרון" שבניצוצות ביחס לנשמות (שנחשך אורם, וגם כשהם מתבררים אין הם באותה דרגת התאחדות עם אלוקות) – הרי דווקא בהם נשלמת הכוונה של "דירה בתחתונים", אשר כוונה זו מושרשת בעצמות.

ולכן, מצד מעלה זו בתשובה של הניצוצות – התשובה של הנפש היא רק הכנה אליה.

אמנם הכנה זו מוכרחת כדי לפעול את השבת הניצוצות – מכיוון שהוסבר שהדבר יתכן רק בכח העצמות שניתן לישראל, לכן כפי אופן גילוי הנשמה, כך יהי' אופן ה"דירה בתחתונים". ובלשון המאמר:

והתשובה היא הקדמה למעשים טובים, דמכיוון

ז) **ועל פי זה יש לתווך שני הפירושים ביפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים**, דלפי פירוש אחד "תשובה" היא נעלית יותר מ"מעשים טובים", ולפי פירוש אחד התשובה היא הקדמה למעשים טובים,

וזה בהתאם למוסבר בסעיפים הקודמים, אשר "תשובה" היא התשובה של הנשמה, ו"מעשים טובים" היא מעלת התשובה שבהשבת הניצוצות. אשר בכל אחד ישנה מעלה:

כי זה שהתשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים הוא זה שהתענוג דתשובה (דהנשמה) הוא תענוג עצמי כנ"ל,

ובזה יש מעלה דווקא בתשובה של הנשמה, שאינה קיימת בתשובה של הניצוצות.

אלא שאעפ"כ יש מעלה במעשים טובים לגבי תשובה מצד החידוש שבזה (כנ"ל),

כפי שהתבאר בסעיף ה', שהשבת הניצוץ היא חידוש ממש, ולא רק "גילוי ההעלם".

ובשורה הבאה יוסיף ענין שלם שלא הוזכר עד כאן, ומקופל במילים ספורות – מעלה נוספת בתשובה של הניצוצות:

וגם מפני שע"ז דוקא נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים.

(28) הביאור בקטע זה – על פי המבואר במאמר ושבת ב שלום תש"ח (מלוט ב' ע' קע) הערה 147.

הקדמה למעשים טובים, דמכיון שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בנשמות דוקא (כנ"ל), לכן, בכדי שהדירה שנעשית ע"י מעשה המצוות תהי' בשלימות ובגילוי, מעשים טובים ומאירים, הוא ע"י קדימת התשובה, הגילוי דשרש הנשמה ועד כמו שמושרשת בהעצמות.

יכול להתגלות בכל עצמותו ורצונו (ולא כמו במקום אחר, שם התגלותו מוגבלת בהתאם לתנאי המקום).

ובהתאם לכך: עצם המשכת האלוקות בעולם ("לו יתברך"), נפעלת ע"י הרובד המעשי של ה"מעשים טובים" (קיום המצוות בפועל, וכן השימוש בענייני העולם הגשמיים לצורך עבודת ה'), מכיון שרק בהם, להיותם "תחתונים", נשלמת כוונת העצמות, ולכן הם "ממשיכים" את העצמות.

אולם, גם לאחר שנפעלת ההמשכה ע"י המצוות, יכולה המשכה זו להשאר בהעלם, שהמעשים אינם "מאירים" – והמשל לזה (שנזכר גם בעת אמירת המאמר), מאבן טובה המונחת בבוץ, שלמרות שהיא אבן טובה ויקרה, אין היא מאירה. וכך גם בקיום המצוות, יכולים להיות אופנים שונים שקיום מצוה יהי' בלי כוונה, או אפילו בכוונה הפכית כדי להתייחר כו', וההמשכה שע"י המצוה תשאר בהעלם. וכדי שהמצוה "תאיר" – צריך להיות קיומה חדור בקדושה אלוקית, עם חיות ואור של הנשמה (דבר המתבטא בעשיית המצוה מתוך שמחה ואהבת ה').

ולכן, כהקדמה ל"מעשים טובים" – צריכה להיות "תשובה" של הנשמה, הפועלת שהנשמה תהי' בגילוי, ועי"ז גם המעשה הנעשה על ידה, לא רק "ממשיך" אלא גם "מגלה" את עצמותו של הבורא בעולם³¹.

31 בפנים המאמר מבאר איך שע"י שבנשמה יש מעלת הצמאון והתענוג עצמי, נפעל זה גם ב"מעשים טובים" שיהיו "מעשים טובים ומאירים". אמנם במאמרים אחרים מבואר שכן הוא גם לאידך – שמהמעלה המיוחדת שבבירור הניצוצות נמשכת בנשמה. ראה מאמר ציון במשפט תפדה תשמ"א סעיף ז' (מלוקט ב' עמ' שכב).

שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בנשמות דוקא (כנ"ל).

– אשר זו הסיבה מדוע באופן כללי יכולה עבודה זו להתבצע ע"י נשמות ישראל (כנ"ל בסעיף הקודם); אך עדיין צריך לבאר – מדוע הדבר דורש דווקא את עבודת התשובה של הנשמות כהכנה ל"מעשים טובים"? ועל זה מבאר, שזהו כדי שיומשך במעשים טובים עצמם מהצמאון והתענוג שיש בנשמה²⁹. ובלשונו:

לכן, בכדי שהדירה שנעשית ע"י מעשה המצוות תהי' בשלימות ובגילוי, מעשים טובים ומאירים,

הוא ע"י קדימת התשובה, הגילוי דשרש הנשמה ועד כמו שמושרשת בהעצמות.

כפי שהזכיר בתחילת המאמר, אדמו"ר הזקן מדייק בלשון חז"ל "תשובה ומעשים טובים", שלכאורה מדוע לא נאמר "תשובה ומצוות" – ומבאר, שדווקא ע"י התשובה המעשים (מעשי המצוות) הם "טובים ומאירים". והביאור בזה³⁰:

המשמעות של "דירה לו יתברך" היא כפולה: (א) "לו יתברך" – לעצמותו של הקב"ה; במילה "עצמות" מתכוונים לכך שלא רק "הארה" אלוקית תאיר בעולם, אלא עצמות הבורא ממש. (ב) "דירה" – שאלוקות תהי' בעולם בתכלית הגילוי, כמו אדם שבדירתו שלו

29 כן נתפרש בעת אמירת המאמר.

30 הבא לקמן – ע"פ לקוטי-שיחות חלק ד' פרשת קורח.

סיכום: תיווך שני הפירושים במשנה – "תשובה" של הנשמה נעלית מ"מעשים טובים" (השבת הניצוצות), משום שהתענוג של הנשמה הוא "עצמי"; "מעשים טובים" נעלים יותר מצד מעלת החידוש בתשובה, וגם כי על ידם נשלמת הכוונה של "דירה בתחתונים". ולכן צריך להקדמת תשובה למעשים טובים, כי חידוש זה יתכן רק ע"י נשמות ישראל, ועל ידי התשובה שלהם המעשים הם "טובים ומאירים".

נושאים ומושגים בסעיף: דירה לו יתברך בתחתונים – משמעות המושגים "לו יתברך"; "דירה", ו"בתחתונים".

ח) והנה שני ענינים הנ"ל שבתשובה, שהיא ענין בפ"ע ושהיא הקדמה למעשים טובים, הם בדוגמת התשובה דר"ה והתשובה דעשי"ת. דהתשובה דר"ה, המרומזת בתקיעת שופר⁶⁹, עיקרה הוא (לא התשובה על ענינים פרטיים, כי אם) ההשבה למקורו ושרשו⁷⁰. וענין המיצר דשופר הוא (לא מיצר של ועל עוונות, כי אם) זה שהוא "עם" ולא המרחב ששם מושרש⁷¹.

(69) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד. (70) ראה לקו"ת ר"פ נצבים (מד, א) "בראש השנה הוא בחי' התשובה, שכללות נש"י תשובנה למקורם ושרשם". (71) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1147 הערה 19.

בסעיף זה יתבאר, ששתי המדריגות בתשובה של הנשמה – "תשובה" של הנשמה עצמה, והתשובה של הנשמה כהקדמה ל"מעשים טובים" (השבת הניצוצות) – הם ב' סוגי התשובה: של ראש השנה, ושל עשרת ימי תשובה.

מסוג אחר – וכלשון המובאת בחסידות³⁴ "כדי שתתקבל ההכתרה". וזה מתבטא באופן התשובה, כפי שמבאר:

דהתשובה דראש-השנה, המרומזת בתקיעת שופר, עיקרה הוא (לא התשובה על ענינים פרטיים, כי אם) ההשבה למקורו ושרשו.

התשובה בראש השנה אינה עוסקת בתיקון מעשים פרטיים (תיקון על עוונות וכיו"ב) – אלא תשובה כללית, שהנשמה עצמה שבה לשורשה ומקורה, ובכח זה ביכולתה להכתיר את הקב"ה למלך.

וענין ה"מיצר" דשופר הוא (לא מיצר של ועל עוונות, כי אם) זה שהוא "עם" ולא המרחב ששם מושרש.

לפני תקיעת שופר אומרים את הפסוק "מן המיצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה", המורה על ענינו של השופר, שהוא צעקת הנפש הנתונה ב"מיצר" ושאיפתה להגיע ל"מרחב" ההתגלות האלוהי – כמתבטא בצורת השופר, שצדו האחד קצר (צר) וצדו השני רחב. אולם, "מיצר" זה, אינו קשור למרירות על עוונות – אלא על עצם העובדה שהנשמה ירדה לבחינת "עם", הרומז על

ח) והנה שני ענינים הנ"ל שבתשובה, שהיא ענין בפ"ע ושהיא הקדמה למעשים טובים, הם בדוגמת התשובה דראש-השנה והתשובה דעשרת ימי תשובה.

עיקר ענינו של ראש-השנה הוא, כנאמר בגמרא שהקב"ה מצוה לישראל "אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם" – דהיינו: קבלת מלכותו של הקב"ה והכתרתו למלך על כל העולם, שהרי "אין מלך בלא עם". ואכן³², בכל התפילות העיקריות של ראש-השנה מוזכר בעיקר ענין ההכתרה ("מלוך על העולם כולו בכבודך" וכיו"ב), ואילו ענין התשובה לא נזכר כלל, ואדרבה – הוידוי שהוא חלק עיקרי בתשובה – מקפידים לא לאומרו בראש השנה כדי שלא לתת פתחון פה למקטרג.

אמנם, אף שקבלת המלכות היא עיקר עבודת ראש השנה, יש בו גם ענין התשובה – כנאמר ברמב"ם³³, שענין תקיעת השופר בראש השנה "רמז יש בו", לעורר את האדם לתשובה, "עורו ישנים משנתכם וכו'". אלא, שתוכן עבודת התשובה בראש השנה הוא

(34) המשך ר"ה תשי"ג, תחילת מאמר שיר המעלות ממעמקים.

(32) הבא לקמן – על פי לקוטי שיחות חלק ט' עמ' 435 הערה ד"ה "ווערט עס בטל".
(33) רמב"ם הלכות תשובה פרק ג, הלכה ד'.

דזהו הקשר דשופר עם תמליכוני עליכם, דענין תמליכוני עליכם הוא המשכת המלכות משרשה ומקורה. והתשובה דעשרת ימי תשובה [שאז הוא בנין הי"ס דמלכות⁷², הפרטים דמלכות] שייכת לפרטים. והיא הקדמה להתורה ומצוות (מעשים טובים) שהתחלתם היא בד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, כדאיתא במדרש⁷³ שבימים אלו זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, סוכה שהיא מקיף הו"ע המצוות, לבושים⁷⁴, ולולב שענינו הוא המשכה בפנימיות [כידוע⁷⁵ שע"י נטילת ד' מינים נמשך המקיף דסוכה בפנימיות], הו"ע התורה, ותורתך בתוך מעי⁷⁶. ובפרט שבד' המינים עצמם, והגבוה

(72) פע"ח שער כד (שער ר"ה) פ"ה, הובא בלקו"ת נצבים נא, רע"ג. (73) ויק"ר פ"ל, ז. (74) תניא ספ"ה. ובכ"מ. (75) ראה ד"ה בסוכות תשבו שנה זו - ה'תשמ"א (לעיל ע' קכא ואילך) ס"ד ובהנמון שם בהערה 59. (76) תהלים מ, ט. תניא שם.

בהרבה - לגרום כביכול שהקב"ה בכלל ירצה להתענג מקיום המצוות בעולם; ואחר כך ניתן גם לרדת לפרטים של תיקון המעשים). הדבר מושג ע"י שהנשמה מגלה את הקשר העצמי שלה עם הקב"ה, ומדרגה זו נמשך רצון מחדש למלוכה.

ולאחר קבלת המלכות באופן כללי, מגיעה העבודה של עשרת ימי תשובה, העוסקת בפרטי מעשי האדם:

והתשובה דעשרת ימי תשובה [שאז הוא בנין היו"ד ספירות דמלכות, הפרטים דמלכות] שייכת לפרטים.

ולכן אז עוסקים בפרטי הוידויים וכו', לתקן את פרטי מעשי האדם - ובמקביל לכך, גם הרצון הכללי למלוכה, יורד ו"בונה" את כל המדריגות בספירת המלכות.

והיא הקדמה להתורה ומצוות (מעשים טובים) שהתחלתם היא בד' הימים שבין יום-הכפורים לסוכות,

ומסביר כיצד בימים אלה באה לידי ביטוי כללות העבודה של תורה ומצוות:

כדאיתא במדרש שבימים אלו "זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו", סוכה שהיא מקיף - הוא ענין המצוות, לבושים, ולולב שענינו הוא המשכה בפנימיות [כידוע שע"י נטילת ד' מינים נמשך המקיף דסוכה בפנימיות] - הוא ענין התורה, ותורתך בתוך מעי.

ריחוק מאלוקות; שכן ההגדרה של "עם" הוא דבר נפרד מהמלך, משום שכלפי המאוחדים איתו לגמרי (כמו בנינים), אין יחס של "מלך ועם" (כפי שיתבאר בסעיף הבא). הנשמה רוצה איפוא להגיע בחזרה ל"מרחב י-ה", שהוא שרשה ומקורה.

דזהו הקשר דשופר עם "תמליכוני עליכם", דענין "תמליכוני עליכם" הוא המשכת המלכות משרשה ומקורה.

ענין ההמלכה³⁵ נעשה ע"י השופר (כהמשך מאמר חז"ל שהובא לעיל: "שתמליכוני עליכם . . . ובמה? בשופר"). מה הקשר של "מיצר" השופר - הרומז לשאיפת הנשמה לצאת מהמיצר ולהגיע לשרשה - עם ענין ההכתרה? אך באמת הדברים קשורים בקשר הדוק, אם מבינים את משמעות המושג "קבלת המלכות":

מוסבר בחסידות, שבערב ראש השנה מסתלק הרצון למלוכה, שהוא הסיבה להתהוות העולמות וקיומן (ונותר רק רובד חיצוני של קיום העולמות בפועל); העבודה בראש השנה היא לעורר מחדש את "המלכות משרשה ומקורה" - זאת אומרת להגיע לדרגה נעלית ופנימית ביותר, ולעורר רצון חדש למלוכה (דהיינו: עוד לפני שמבקשים מחילה על עניינים פרטיים, יש להגיע לדרגה שורשית ופנימית

(35) בהבא לקמן ראה לקוטי שיחות חלק ט' ע' 212.

בהם הוא הלולב שיש בו טעם רומז על תורה⁷⁷. ושני ענינים אלו, שבד' הימים שלפני סוכות הם בתור הכנה (עוסק בסוכתו ובלולבו), בחג הסוכות הם בפועל⁷⁸.

(77) ראה ויק"ר פ"ל, יב. וגם נטילת ד' מינים בפועל (שבסוכות) שייך תורה, כי (נוסף על זה שנטילת ד' מינים היא המשכה בפנימיות, כנ"ל) בנטילת ד' מינים העיקר הוא הלולב [שעליו מברכים "אקבו" על נטילת לולב, לפי שהלולב גבוה מכולן חשוב הוא ונקראת כל האגודה על שמו" - שו"ע אדה"ז סוף הל' לולב (סתרנ"א סי"ז), מסוכה לו, ב] שמרמז על תורה, כנ"ל.

היינו שהקשר בין ד' המינים ל"תורה" - הוא מצד שניהם הוא המשכה בפנימיות. וממשיך, שבד' המינים יש גם רמז לענין התורה בפרט: ובפרט שבד' המינים עצמם, והגבוה בהם הוא הלולב שיש בו טעם רומז על תורה. ומכל זה מובן, שהתשובה בעשרת ימי תשובה אינה תשובה של הנשמה עצמה (להשיבה לשרשה ומקורה) - אלא תשובה בקשר וכהכנה ל"מעשים טובים", התורה ומצוות שלאחרי יום הכפורים.

סיכום: תשובה בפני עצמה - הוא דוגמת התשובה בראש השנה, שאינה על עניינים פרטיים אלא השבה לשרשו ומקורו, ועי"ז הוא המשכת המלכות משרשה ומקורה. תשובה כהקדמה למעשים טובים - הוא דוגמת התשובה בעשרת ימי תשובה, ששייכת לפרטים (וגם אז בנין הי' ספירות דמלכות), והקדמה ל"זה עוסק בסוכתו (מקיף, מצוות), וזה עוסק בלולבו" (ד' מינים ולולב בפרט שעניינם המשכה בפנימיות, תורה). נושאים ומושגים בסעיף: "קבלת המלכות" בראש השנה ו"בנין המלכות" בעשרת ימי תשובה ♦ סוכה - מקיף, ד' מינים - המשכה בפנימיות.

ט) והנה בשמיני עצרת (שמיני מלשון שומן⁷⁹) הוא התמצית והעסעץ⁸⁰ של כל הענינים דחודש תשרי⁸¹, ובו נקלטים (עצרת מלשון קליטה)⁸² כל ענינים אלו. ועי"ז נמשכים (כל הענינים דחודש תשרי) על כל השנה, כמ"ש אדמו"ר הצ"צ⁸² ד"בו (בשמע"צ) מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם כל השנה". וזהו ביום השמיני שלח (המלך) את העם גוי וילכו לאהליהם, דמבחינת המלכות שנמשכה בר"ה עשי"ת וכו' ניתן הכח (שלח⁸³) לכל ישראל ללכת לאהליהם, לענייני העולם שעוסקים בהם במשך השנה, ולעשות מהם אהל ומשכן לו ית', דירה בתחתונים⁸⁴. וזהו שלח את העם (עם דייקא), שזהו ע"ד "למען⁸⁵ הקים אותך היום לו לעם"

79) ראה אוה"ת שמע"צ ע' איתתיו; סד"ה ביוהשמע"צ עדר"ת (המשך תער"ב ח"א ע' תלה); סד"ה ביום השמיני שלח תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' מה), ועוד - בשם הה"מ - דשמיני הוא ל' שמן. ובסד"ה ביוהשמע"צ תרצ"ד (תשי"א) (סה"מ ה'תשי"א ע' 60), תשי"ב (סה"מ ה'תשי"ב ס"ע 35), תשי"ג (סה"מ ה'תשי"ג ע' 53) הוא כבפנים. וראה גם אוה"ת שם ריש ע' איתתיה. 80) ראה אוה"ת בלק ע' תתקכו; אסענציע, כן אמר אדמו"ר נ"ע על בחי' שמיני עצרת. 81) ראה ד"ה ביום השמיני שלח תקס"ג (סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקנו), תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' לט), תרצ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א רנד, א). ועוד. 82) ב"קיצור מתורה ע"פ ביום השמיני שילח וגו' . . . תקס"ג - אוה"ת שמע"צ ס"ע איתתיה. וראה רד"ה זה תקס"ג שם. 83) ועפ"ז מובן הלשון שלח - אף שלכאורה הוא רק נטילת רשות (כבתחילת המאמר) - ראה סד"ה ביום השמיני שלח תרצ"ג (סה"מ קונטרסים שם רנו, ב). 84) סד"ה ביום השמיני שלח בלקו"ת דרושים לשמע"צ פח, א. אוה"ת ב"קיצור" הנ"ל - ע' איתתכ. 85) נצבים כט, יב.

בסעיף זה חוזר לבאר את הפסוק "ביום השמיני שלח את העם וגו".

ט) והנה בשמיני עצרת (שמיני מלשון שומן) הוא התמצית והעסעץ של כל הענינים דחודש תשרי,

[עסעץ = תמצית]

על כל השנה, כמו שכתב אדמו"ר הצמח-צדק³⁶ ד"בו (בשמע"צ) מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם כל השנה". ומכיון ש"תורתם ועבודתם" של ישראל במשך השנה היא ב"תשובה ומעשים טובים" - שבכל אחד מהם יש מעלה - לכן באה נתינת כח לזה משמיני-עצרת, הכוללם יחד.

וימשיך לבאר איך מרומז זה בפסוק:

וזהו ביום השמיני שלח (המלך) את העם גוי וילכו לאהליהם, דמבחינת המלכות שנמשכה בראש-השנה עשרת-ימי-תשובה וכו' ניתן הכח (שלח) לכל ישראל ללכת לאהליהם, לענייני העולם שעוסקים בהם במשך השנה, ולעשות מהם אהל ומשכן לו ית', דירה בתחתונים.

ובו נקלטים (עצרת מלשון קליטה) כל ענינים אלו.

ואם כן, "שמיני עצרת" מורה שהוא ה"תמצית" והתרכיז (היינו שנמצאים בו בגילוי ובכל התוקף) של כל עניני חודש תשרי ("שמיני"); וגם נקלטים בו בפנימיות ("עצרת"). וכפי שביאר בסעיפים הקודמים, שבחודש תשרי ישנו התשובה דראש-השנה - שהיא התשובה של הנשמה עצמה לשרשה ומקורה ("תשובה"); והתשובה בעשרת ימי תשובה - שהיא הקדמה למעשים טובים המתחילים לאחר יום כפור ("מעשים טובים"). והטעם אשר כל זה מתרכז ובא בפנימיות בשמיני עצרת, הוא כפי שממשיך:

ועי"ז נמשכים (כל הענינים דחודש תשרי)

36) ראה במילואים.

שבר"ה, דמ"ש "לו לעם" (דוקא) הוא כי אין⁸⁶ מלך בלא עם⁸⁷. אלא שבר"ה, הפירוש "עם" הוא (לא מלשון עוממות⁸⁸ אלא אדרבה) עם מלשון עמו (שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו)⁸⁹, וענין שלח את העם דשמע"צ הוא שיהיו בחי' עם מלשון עוממות⁹⁰, וגם בזה יומשך מבחי' עם מלשון

86 רבינו בחיי עה"פ וישב לת, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שעוועל - ע' שעט). ספר החיים (לאחי המהר"ל) ספר גאולה וישועה פ"ב. עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. שעהיוה"א רפ"ז (פא, ב). אגה"ק ס"כ (קל, ב). לקו"ת שם פו, סע"ג. וראה פרקי דר"א פ"ג. רבינו בחיי עה"פ וירא כב, יג. (87 לקו"ת נצבים מד, ד - הובא בלקו"ת דרושים לשמע"צ שם פו, סע"ג. (88 שעהיוה"א שם. ובכ"מ. (89 לקו"ת נצבים שם. (90 ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ שם פו, ריש ע"ד) ד"שלה את העם" דשמע"צ הוא "להיות בבחי' שוב כדי להיות בחי' עם" - שהכוונה ב"בחי' עם" כאן היא לבחי' עוממות.

אלא שבראש השנה, הפירוש "עם" הוא (לא מלשון עוממות אלא אדרבה) עם מלשון עמו (שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו), וענין שלח את העם דשמיני עצרת הוא שיהיו בחינת עם מלשון עוממות,

כדי שיהי' ענין המלוכה, צריכים ב' ענינים הפכיים: (א) מלוכה היא דווקא על "אנשים כמותו", שהרי גם אם יהי' לאדם אלפי חיות ובהמות אין שייך "ימלוך" עליהם; (ב) מלוכה היא דווקא על "עם" - "פירוש עם מלשון עוממות [עמום, מוסתר], שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך, כי אילו אפילו היו לו בנים רבים מאד לא שייך שם מלוכה עליהם וכן אפילו על שרים לבדם".

וב' ענינים אלה בקבלת עול מלכותו בחודש תשרי - הם בב' הזמנים דראש-השנה ושמיני עצרת: בראש-השנה מתגלה איך שמצד שורש נשמות ישראל בעצמותו יתברך הם "כמותו" כביכול, ולכן רק עם ישראל יכול להמליך את הקב"ה למלך (ולא אומות העולם). אמנם, כדי לגלות ולהמשיך ענין המלוכה בפועל - צריך להיות "שלח את העם", שיהיו בחינת עם לשון עוממות, דהיינו - ישראל כפי שנמצאים ועוסקים בעניני העולם המעלים ומסתיר. וזה נפעל בשמיני עצרת - הנתינת כח לעבודה בעניני העולם.

ובאמת - גם כדי שתהי' העבודה בעולם כדבעי, צריך להיות חיבור ב' בחינות אלה, כפי שממשיך:

וגם בזה יומשך מבחי' עם מלשון עמו,

כלומר: גם כאשר נמצאים בהסתר העולם, יורגש מעלת נשמות ישראל שהם עם מלשון "עמו".

לאחר שבני ישראל הכתירו את הקב"ה למלך בראש-השנה - הנה בחינת המלכות (ש"נבנית" בראש השנה) היא שנותנת תוקף מיוחד לעשות מעניני העולם - "וילכו לאהליהם" - דירה לו יתברך³⁷.

וזהו שלח את העם (עם דייקא), שזהו על-דרך "למען הקים אותך היום לו לעם" שבראש-השנה, דמה שכתוב "לו לעם" (דוקא) הוא כי אין מלך בלא עם.

בכמה מאמרי חסידות מבואר, אשר הפסוק "אתם נצבים היום" (שקוראים תמיד בשבת שלפני ראש-השנה) - מרמז על היום של ראש-השנה (ככתוב באיוב "ויהי היום", ומתרגם "והוה יום דינא רבה"). ואם כן, הנאמר בהמשך הפרשה "למען הקים אותך היום לו לעם" - הכוונה שבראש השנה הקב"ה עושה מישראל "עם", כדי שיתמלא כוונתו למלוך על העולם, כי "אין מלך בלא עם" (וכפי שיבואר לקמן). ובדוגמת זה גם הנאמר בשמיני עצרת "שלח את העם" - עניינו שהקב"ה עושה מישראל "עם".

[וכפי שיבואר בסעיף הבא, מכיון שדווקא ע"י בחינת "עם" יכול להיות ענין המלוכה של הקב"ה - הרי בזה היא נעלית יותר אפילו ממעלת נשמות ישראל בתור "בנים", שנתבאר בסעיף ו'].

אלא שבזה גופא - עשיית ישראל ל"עם" - שתי בחינות: בחינה אחת היא העבודה דראש-השנה, ובחינה שניה בשמיני עצרת, כפי שממשיך:

עמוי, שע"ז נמשך הכח להיות "וילכו לאהליהם", לעשות מאהליהם כפשוטם, עניני העולם, אהל ומשכן לו ית'.

וממשיך בכתוב שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, שמחים וטובי לב הוא גילוי האהבה דפנימיות נקודת הלב (כמבואר בהמאמר⁹²) [דלאחרי אמירת המזמור⁹³ לדוד ה' אורי וישעי מר"ח אלול עד הו"ר⁹⁴, שני פעמים בכל יום, דנקודת המזמור היא לך אמר לבי בקשו פני גוי⁹⁵, האט מען זיכער אויסגעבעטן שיהי גילוי פנימיות נקודת הלב⁹⁶, ובשמע"צ נעשים כל ישראל שמחים וטובי לב], על כל הטובה אשר עשה

91) ראה לקו"ת שם בה"קיצור" (פח, ב) "שגם בהשוב (דשמע"צ) יהי כלול רצוא (דר"ה)". 92) לקו"ת דרושים לשמע"צ שם פח, א. וראה גם אוה"ת ב"קיצור" שם. 93) תהלים מזמור כז. 94) סידור הארז"ל להר"ש מרשקוב סדר כוונת ר"ח אלול. סידור קול יעקב וסידור אדה"ז אחר שיר של יום. מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ו*. וראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תצב. וש"נ. 95) תהלים שם, ח. וראה מאמרי אדהאמ"צ שם ע' תקו: שאו' לדוד ה' אורי. . והעיקר הוא בפסוק לך אמר לבי בקשו פני כו'. 96) לקו"ת נצבים מד, ג. וראה גם ד"ה כי תצא בלקו"ת (תצא לה, ג ואילך), ובמאמרי אדהאמ"צ שם פ"ה ואיחלך (ריש ע' תפא ואילך). שם פ"ח-ט (ע' תצב). פ"כ-כא (ע' תקו). וש"נ.

(* בסידור הר"ש מרשקוב שם: עד אחר שמחת תורה. ובסידור קול יעקב שם: עד אחר שמיני עצרת. אבל בסידור אדה"ז שם הוא כבפנים.)

שע"י זה נמשך הכח להיות "וילכו לאהליהם", לעשות מאהליהם כפשוטם, עניני העולם, אהל ומשכן לו ית'.

וגם זה מהוה "קליטה" של עניני חודש אלול תשרי, כפי שממשיך:

[דלאחרי אמירת המזמור לדוד ה' אורי וישעי מראש-חודש אלול עד הושענא-רבה, שני פעמים בכל יום, דנקודת המזמור היא לך אמר לבי בקשו פני גוי,

וכפי שביאר בסעיף ח', שדווקא לנשמות ישראל, המושרשים בעצמותו יתברך, ניתן הכח לפעול את החידוש של הפיכת העולם לדירה לו יתברך, שהוא בדוגמת החידוש של "יש מאין".

שהכוונה "לך אמר לבי בקשו פני" – הוא לבקש את גילוי פנימיות הלב. ולאחר הבקשה בזה בחודש אלול ותשרי –

[ועל פי המבואר בקטע זה מובן הקשר של הפסוק לביאור לעיל במאמר, אודות חיבור ב' הבחינות, "תשובה" (השבת הנשמה למקורה) ו"מעשים טובים" (הכח לביור העולם) – שהם שתי הבחינות של "עם": מלשון "עמו", גילוי שורש הנשמה, ומלשון "עוממות", הכח של הנשמה לפעול גם בעולם ובענינים הגשמיים].

האט מען זיכער אויסגעבעטן] =בוודאי פעלו את מילוי הבקשה] שיהי גילוי פנימיות נקודת הלב, ובשמיני עצרת נעשים כל ישראל שמחים וטובי לב].

דהיינו, שבשמיני עצרת מתמלאת בפועל הבקשה "בקשו פני", גילוי פנימיות הלב, דבר הבא לידי ביטוי בגודל השמחה ביום זה [ראה בהערה³⁸].

וממשיך בכתוב שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, ומפרש:

38) במאמר בלקוטי-תורה, וכן ב"הנחה" מהמאמר דידן – מפרט יותר בקשר של ענין זה לכללות הביאור במאמר:

"שמחים וטובי לב" – הוא גילוי האהבה דפנימיות נקודת הלב (כמבואר בהמאמר)

ה' לדוד עבדו, בחי' מלכותו ית', ולישראל עמו, שעוסקים בבנינו של עולם (כמ"ש⁹⁷ וכל בניך לימודי הוי' אל תקרי בניך אלא בוניך⁹⁸), דבנינו של עולם הוא בחי' מלכותו ית'⁹⁹. ויש לומר, דישראל הוא בחי' בן (כידוע בענין יעקב וישראל, שיעקב הוא בחי' עם וישראל הוא בחי' בן¹⁰⁰), ועם הוא מלשון עוממות (כנ"ל), בחי' עבד, שלמטה מבחי' בן. אבל יש יתרון גם בזה שישראל

97) ישעי' נד, יג. 98) מסכת ברכות בסופה. 99) לקו"ת דרושים לשמע"צ שם פה, א. 100) לקו"ת בלק ע, רע"ג. ובארוכה ד"ה ומקנה רב תרס"ו ובהמאמרים שלאחריו (המשך תרס"ו ע' שח ואילך). ועוד.

מלכות כל עולמים". ולכן, מכיוון שישראל מגלים בעולם את מלכותו יתברך – הרי בזה הם בונים את העולם. וגילוי מלכותו יתברך בעולם נעשה ע"י "לימודי הוי'" – לימוד התורה (כמבואר בארוכה במאמר זה בלקוטי תורה⁹⁹).

והנה, כשם שנתבאר לעיל שב"עם" גופא יש ב' עניינים, הדגשת הקירוב למלך ("אנשים כמותו") וגם הריחוק ממעלתו ("עוממות") – כך באופן כללי יותר, יש ב' מדריגות בנשמה: בחינת "עבד" (השייכת ליחס של מלך ועם), ובחינת "בן", המורה על קשר עצמי וקירוב בין ישראל והקב"ה. וזה נרמז בפסוק בתיבות "לישראל עמו", כפי שממשיך:

ויש לומר, דישראל הוא בחי' בן (כידוע בענין יעקב וישראל, שיעקב הוא בחי' עם וישראל הוא בחי' בן).

כפי שהוסבר בסעיף ו', נקראו ישראל בנים למקום, ובחינה זו קשורה עם מעלת ישראל מצד שורש נשמתם המושרשות בעצמותו יתברך. אמנם, מצינו שנקראו ישראל עבדי ה' – ובחינת "עבד" מרמזת על הבחינה בנשמה המתלבשת בגוף ועובדת עבודתה בעולם הזה בקבלת עול. ולזה מרמזים ב' השמות "ישראל" ו"יעקב": "ישראל" אותיות "לי ראש" – מרמז למעלת נשמות ישראל (בנים); ו"יעקב" מלשון "יעקב", רומז על ה"עקב" הנשמה, המתלבשת בגוף ועניינה לברר ולזכך את הגוף וחלקו בעולם (עבדים).

ואם כן, האמור בפסוק "ישראל" – רומז למעלת נשמות ישראל, בחינת "בן".

39) ראה במילואים.

וחוזר לפירוש הפסוק:

"על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו" – בחינת מלכותו ית',

"דוד עבדו" רומז לספירת המלכות, כיון שענין המלכות בעם ישראל הוא – להחדיר בנשמות ישראל קבלת עול מלכות שמים, ע"י שהם בטלים למלך הבטל בתכלית לקב"ה. ומי הם המגלים מלכותו יתברך בעולם?

"וישראל עמו" – שעוסקים בבנינו של עולם (כמו שכתוב "וכל בניך לימודי הוי'" [ודרשו חז"ל] – "אל תקרי בניך אלא בוניך"), דבנינו של עולם הוא בחינת מלכותו ית'.

קיום העולם תלוי בגילוי ספירת המלכות, כי ממנה נמשך חיות לכל העולמות, כמו שכתוב "מלכותך

שתי הבחינות של "שמחים" ו"טובי לב" – הם שתי הבחינות (שבלקוטי תורה קורא להם "רצוא ושוב"; ובמאמר כאן מזכירים בתור ב' הבחינות) ב"עם": מלשון "עמו" – היינו ההשבה לשורש הנשמה הקשורה בעצמותו יתברך; ומלשון "עוממות" – היינו ההמשכה והגילוי של נקודה זו גם במצב של "נפרדים". וכלשונו בהנחה: "פירוש שמחים בבחינת אהבה, דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא, אבל אהבה זו אינה מסותרת בלב, אלא טובי לב, שתהי' בגילוי אהבה זו שמבחינת פנימיות נקודת הלב".

ואולי גם כאן מרמז לזה, במה שמקשר את "שמחים וטובי לב" – עם הפסוק "לך אמר לבי בקשו פניי", וכפי שמבאר במקום אחר בארוכה, יש בפסוק זה ב' פירושים-עניינים, הרומזים לשתי בחינות אלה (ההשבה לנקודת הלב, וגילוי והשפעתו בכל הכוחות). – ראה בארוכה דיבור המתחיל "לך אמר לבי" תשי"כ (מלוקט גי עמי רפא ואילך).

הם עמו ית' על זה שהם בניו ית' (כמשנ"ת לעיל¹⁰¹). ולכן אומר כאן ולישראל עמו, שתי המעלות¹⁰². וע"ד שנת"ל בענין שלח את העם, שהוא חיבור ד"עם" מלשון עמו (אנשים כמותו) עם "עם" מלשון עוממות.

101) בד"ה זה היום תחלת מעשיך דיום ב' דר"ה שנה זו - ה'תשמ"א (לעיל ע' צט ואילך) ס"י. 102) ועפ"ז יומתק הלשון בלקו"ת דרושים לשמע"צ שם "ולישאל עמו שהם בניך בוניך" - אף שלכאורה נוגע כאן רק "בניך" - די"ל שבוה מרמו ש"ולישאל עמו" כולל ב' הענינים, "בניך" ו"בניך".

ועם הוא מלשון עוממות (כנ"ל), בחי עבד, חבור המעלה של "עם", בנים למקום; והמעלה של "עבד", שמצד זה שייך ענין המלוכה.

ו"עם" רומז כאן לבחינת "עוממות", המורה על בחינת "עבד" (שאינו קרוב במעלה לאדון).

ועל-דרך שנתבאר לעיל בענין שלח את העם, שהוא חיבור ד"עם" מלשון עמו (אנשים כמותו) עם "עם" מלשון עוממות. אבל יש יתרון גם בזה שישאל הם עמו ית' על זה שהם בניו ית' (כמו שנתבאר לעיל).

וכפי שהתבאר, זהו בדוגמת חיבור מעלת ה"תשובה" - גילוי שורש הנשמה המאוחדת בעצמותו יתברך, ומעלת ה"מעשים טובים" - גילוי והמשכת אלוקות גם ב"עוממות" ובחינת הנפרדים. - שדווקא על "עם" שייך ענין המלוכה - ולכן אומר כאן ולישראל עמו, שתי המעלות.

סיכום: בשמיני עצרת הוא התמצית וקליטה בפנימיות של כל עניני תשרי, והמשכתם על כל השנה. וזהו "ביום השמיני שלח (המלך) את העם" - שמבחינת המלכות ניתן הכח ללכת ולהתעסק בעניני העולם ("זילכו לאהליהם"), ולעשות מהם אהל ומשכן לו יתברך; וזהו ע"י שבבחינת עם מלשון עוממות נמשך בחינת עם מלשון עמו. "שמחים וטובי לב" - גילוי נקודת הלב, שנפעל לאחר אמירת מזמור לדוד ה' אורי שנקודתו "לך אמר לבי"; "על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו" - בחינת המלכות; "ולישאל עמו" - בניך לימודי ה' העוסקים בבנינו של עולם (ספירת המלכות), שלזה צריך להיות חיבור ב' המעלות של "ישראל", בחינת בן, ו"עמו", בחינת עבד (יעקב).

נושאים ומושגים בסעיף: "עם" - מלשון "עמו" ומלשון "עוממות" ♦ יעקב וישראל - בחינת "בן" ובחינת "עבד".

יו"ד) וע"פ כל הנ"ל יש לבאר גם זה שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם גוי שזהו רמז ליו"ט שני של גליות (כנ"ל בתחלת המאמר דהצ"צ), דענין יו"ט שני הוא¹⁰³ שגם יום שמצד עצמו הוא חול, עושים אותו ישראל ליו"ט (קדושה), ולכן מרמז הכתוב הענין דיו"ט שני בשמע"צ דוקא, ובשמע"צ גופא בהענין דשלח את העם, כי ענין שלח את העם גוי הוא (כנ"ל בארוכה) הנתינת כח משמע"צ על כל השנה לעשות את עניני העולם (שמצד עצמם הם חול) לדירה לו ית'. ויש להוסיף, דנתינת כח הנ"ל שנמשך ביו"ט שני דשמע"צ (שמחת תורה) היא שייכת יותר להעולם מההמשכה שביו"ט ראשון¹⁰⁴, מכיון שעוד לפני ההליכה לאהליהם, בשמע"צ גופא, נעשה כבר (ביו"ט שני שבו) הפיכת חול לקודש. ולכן מוסיף (בדברי הימים) "ולשלמה", דהנתינת כח על עבודת הבירורים במשך כל השנה

(103) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1298 הערה 6. ח"ט ע' 235. (104) ויש לומר, דזהו מה שבדברי הימים כתיב "שלח את העם לאהליהם" - ולא "וילכו לאהליהם" כבמלכים - כי הנתינת כח שביו"ט שני דשמע"צ על העבודה ד"אהליהם" (עשיית דירה לו ית' בתחתונים), היא באופן שאין צריך להשתדלות נוספת, "וילכו".

בסעיף הקודם ביאר אשר תוכנו של שמיני עצרת הוא - הנתינת כח להמשיך קבלת עול מלכות שמים במשך כל השנה, גם ב"אהליהם", בענייני העולם. בסעיף זה יבאר, שבנתינת כח זו ב' בחינות: בחינה אחת בשמיני-עצרת עצמו, ובחינה שניה - ביום-טוב שני של גלויות (שמחת תורה בחו"ל), שתוכנו: שבכח ישראל לקחת יום של חול ולהפכו לקודש. שבזה מגלים איך גם ענין שמצד עצמו הוא חול - הופך לקדושה. ובחינה זו קשורה עם "שלמה".

ויש להוסיף, דנתינת כח הנ"ל שנמשך ביום-טוב שני דשמיני עצרת (שמחת תורה) היא שייכת יותר להעולם מההמשכה שביום-טוב ראשון, מכיון שעוד לפני ההליכה לאהליהם, בשמיני עצרת גופא, נעשה כבר (ביום-טוב שני שבו) הפיכת חול לקודש.

ביום טוב ראשון (שמיני עצרת), שהוא חג מהתורה - יש רק "נתינת כח" לעבודה בעולם (או בסגנון אחר: מצד תוקף גילוי הקדושה בשמיני עצרת, הוא יכול להתפשט ולהמשך אפילו בעניני העולם); ואילו בשמחת תורה, שמדין התורה הוא יום חול, אלא שבכח עבודת ישראל נהפך ליום טוב - הוא גופא ענין של הפיכת העולם לקדושה.

וזה הקשר לענינו של "שלמה":

ולכן מוסיף (בדברי הימים) "ולשלמה", דהנתינת כח על עבודת הבירורים במשך כל השנה שנמשך

יו"ד) וע"פ כל הנ"ל יש לבאר גם זה שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם גוי שזהו רמז ליום-טוב שני של גליות (כנ"ל בתחלת המאמר דהצמח-צדק).

דענין יום-טוב שני הוא שגם יום שמצד עצמו הוא חול, עושים אותו ישראל ליום-טוב (קדושה),

ולכן מרמז הכתוב הענין דיו"ט שני בשמיני עצרת דוקא, ובשמיני עצרת גופא בהענין דשלח את העם, כי ענין שלח את העם גוי הוא (כנ"ל בארוכה) הנתינת כח משמיני עצרת על כל השנה לעשות את עניני העולם (שמצד עצמם הם חול) לדירה לו ית'.

שזה מבאר את הקשר הכללי בין יו"ט שני של גלויות לשמיני עצרת, ובו גופא לענין של "שלח את העם". וכעת מסביר כעת את המעלה המיוחדת שיש בענין של "שלח את העם" בשמחת תורה דוקא:

שנמשך מיו"ט שני דשמע"צ [שבו נעשה כבר הענין דהפיכת חול לקודש, ובפרט שביום זה קוראין בתורה בראשית¹⁰⁵ ברא אלקים את השמים ואת הארץ] הוא באופן שבירור הניצוצות יהי כמו שהי' בימי שלמה, שעליו נאמר¹⁰⁶ שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, בירור בדרך שלום ומנוחה¹⁰⁷. וזה נעשה הכנה קרובה לביאת משיח צדקנו, שהוא מזרע דוד ושלמה¹⁰⁸, שאז יהי' אמיתית ושלמות השלום, באופן נעלה יותר גם מכמו שהי' בימי שלמה, שהשלום שהי'

(105) בראשית א, א. (106) דברי הימים-א כב, ט. (107) שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"א (שער התפלה) פי"א (נו, א). המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קסד) ותש"ד (פכ"א - סה"מ ה'תש"ד ע' 11-110). ועוד.

מיום-טוב שני דשמיני עצרת [שבו נעשה כבר הענין דהפיכת חול לקודש, ובפרט שביום זה קוראין בתורה בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ]

אמנם, ב"בירור בדרך מנוחה" גופא - ב' אופנים:

שהבירור הוא מצד מעלת האור, כלומר, שמצד גודל האור נמשכים כל הניצוצות (דהיינו, אין זה שלימות בירור התחתון - כי אף שאין זה בדרך מלחמה, אך ביחד עם זה מצד מציאותו שלו הוא עדיין נשאר במהותו, אלא שהוא מתבטל מחמת גילוי האור, ש"משפיע" עליו להתברר); ואופן שני, שמציאות התחתון גופא נהפכת לקדושה. ולכן, גם הגילוי בשמחת-תורה, בחינת שלמה - הוא רק הכנה ומעין הגילוי דלעתיד, כפי שממשיך:

וזה נעשה הכנה קרובה לביאת משיח צדקנו, שהוא מזרע דוד ושלמה, שאז יהי' אמיתית ושלמות השלום, באופן נעלה יותר גם מכמו שהי' בימי שלמה, שהשלום שהי' בימי שלמה הוא שכולם נתבטלו מצד הגילוי אור (אבל לא נהפכו לקדושה).

ולכן "אינה תכלית השלימות דשלום, שהרי גם אז הי' מציאות דהיפך הקדושה ויש אפשרות שלא יתברר"⁴¹

הוא באופן שבירור הניצוצות יהי' כמו שהי' בימי שלמה, שעליו נאמר שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, בירור בדרך שלום ומנוחה.

מבואר בחסידות⁴⁰ שיש ב' אופנים בבירור העולם והנפש הבהמית: בירור בדרך "מלחמה", דהיינו שאף שהעולם מצד עצמו מנגד לאלוקות כופים ומכריחים אותו להכנע לקדושה; ובירור בדרך "מנוחה" - דהיינו שמחמת גודל הגילוי האלוקי, אין העולם מנגד לאלוקות, ואדרבה "מסכים" להכלל בקדושה.

וזה החילוק בעבודתם ותוכנם הרוחני של דוד ושלמה: דוד היה "איש מלחמות", היינו שבירור העולם היה בדרך כפיה ומלחמה; ואילו שמו של שלמה רומז על "שלום ושקט אתן על ישראל בימיו", שזה מורה על כך שמבחינה רוחנית היה בירור העולם בדרך מנוחה, כי מצד גודל תקפו של שלמה, לא היה צורך להלחם עם העולם, אלא ניצוצות הקדושה שבעולם נמשכו אליו מעצמם. [וכמסופר ששמעו הגיע לכל העולם ומלכת שבא הגיעה אליו מצד עצמה כו]. וזה הקשר

(41) לשונו בעת אמירת המאמר - על פי "הנחה בלתי מוגה".

(40) ראה פדה בשלום תשמ"א (מלוקט ב' עמי קפא ואילך). ושי"נ.

בימי שלמה הוא שכולם נתבטלו מצד הגילוי אור (אבל לא נהפכו לקדושה), משא"כ לע"ל יהי אהפוך אל עמים שפה ברורה גוי לעבדו שכס אחד¹⁰⁹, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

(108) פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין פ' חלק יסוד הי"ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 215 הערה 53. וש"נ. (109) צפני' ג, ט. (110) ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב פ' שעד - ע' תשסט). וראה גם שערי תשובה שם (נה, ד ואילך).

משא"כ לעתיד לבוא יהי אהפוך אל עמים שפה
ברורה גוי לעבדו שכס אחד, בביאת משיח צדקנו
ועיינו לא רק ביטולם, אלא הפיכתם לקדושה, ע"י
שתתגלה המהות ו"אמיתת מציאותו" של כל ענין
בעולם, שהוא מאמיתת מציאותו יתברך.
בקרוב ממש.

סיכום: תוכן יו"ט שני של גלויות הוא, הפיכת יום של חול לקודש, ולכן נרמז בשמיני עצרת ובענין "שלח את העם" – שתוכנו הנתנית כח להפיכת עניני העולם לקדושה. ובשמחת-תורה הנתנית כח שייכת יותר לעולם – כי עוד לפני ההליכה לאהליהם נעשה הפיכת חול לקודש. ולכן מוסיף בדברי הימים "ולשלמה" – שהוא על דרך בירור הניצוצות בימי שלמה באופן של שלום ומנוחה. אך גם אז רק נתבטלו מצד הגילוי אור, והוא הכנה לשלימות הבירור לעתיד לבוא, בביאת משיח צדקנו מזרע דוד ושלמה, שעל ידו יהפכו לקדושה.

נושאים ומושגים בסעיף: בירור בדרך מלחמה ובירור בדרך מנוחה ♦ ב' אופנים בבירור בדרך מנוחה: שמתבטלים להאור; שנהפכים לקדושה.

מילואים

להערה 36:

יש לעיין מדוע מציין כאן "כמו שכתב אדמו"ר הצמח צדק" – הרי זו (העתקה מ) לשון אדמו"ר הזקן בתחילת המאמר בלקוטי-תורה.

זו תהי' בגילוי ("דירה") – שזה נפעל ע"י הקדמת ה"תשובה", הקשורה למעלת נשמות ישראל דווקא; שע"ז ה"מעשים" הם "טובים ומאירים". [ומלבד זה, צריך גם את כח העצמות "לברוא יש מאין" הנמצא בנשמות ישראל].

להערה 37:

מלשונו בפנים המאמר, "דמבחינת המלכות . . . ניתן הכח", וכן מההדגשה – בתחילת המאמר כאן – שמוסיף בפסוק בחצאי-עיגול את תיבת "שלח (המלך) את העם" – משמע שמפרש, שדווקא ע"י בחינת המלכות ניתן הכח לעשות מענייני העולם דירה בתחתונים. [ובפרט שבלקוטי-תורה הוא באופן אחר קצת, שדווקא לאחר ש"שלח את העם" – שנפעל הריחוק "להיות בחינת עם" – רק אז שייך הבחינה של "ויברכו את [עבודת הקב"ה בתור] המלך", כי "אין מלך בלא עם"].

במקומות אחרים מבאר⁴², שבעבודת האדם גופא, קיימות ב' בחינות אלו: ע"י מעשה המצוות בגשמיות נפעל המשכת העצמות ובתחתונים, ואילו גילוי העצמות נעשה ע"י התורה, שעניינה אור וגילוי (כנאמר "ותורה אור", וגם "אורייתא" מלשון "אור ייתא", אור יבוא). [ומקביל לב' דרגות אלה, הוא הדרגות בנשמה של "בן" ו"עבד" שנזכרו במאמר: "בן" שייך ללימוד התורה, ו"עבד" – לקיום המצוות⁴³].

נמצא אם כן, שישנם ג' עניינים: (א) "תשובה" – השבת נשמות ישראל למקורם וגילוי מעלתם; (ועי"ז יש להם הכח ל-) (ב) לימוד התורה – שע"ז פועלים "התגלות מלכותו יתברך בעולם; (ג) "מעשים טובים" (מצוות ועבודה של "בכל דרכיך דעהו") – שע"ז נעשה בירור העולם והניצוצות שבדברים הגשמיים.

ובאמירת המאמר הוסיף, אשר ג' עניינים ושלושים אלו, ישנם בעבודת האדם בכל יום, והם גם שלושת העניינים שבסיום חודש תשרי – שמיני-עצרת, שמחת-תורה, ושבת בראשית. וזה לשונו ב"הנחה" מהמאמר (בלתי מוגה):

ויש לומר שזהו ענין ג' הדברים שבסוף חודש תשרי, שהם בדוגמת ג' העניינים שבעבודת כל יום ויום. דבכל יום צריך להיות בתחילה ההליכה לבית הכנסת, תפילה, ואח"כ מביא הכנסת לבית המדרש⁴⁴, תורה, ואח"כ הנהג בהם מנהג דרך ארץ⁴⁵. ועל דרך זה הוא בחודש תשרי, דבתחילה

ואולי הכוונה כאן, שמצד התוקף דבחינת המלכות – "אמר מלכא עקר טורא" (כמבואר בכמה מקומות) – ניתן הכח "לכבוש" את ענייני העולם ולעשותם דירה לו יתברך.

להערה 39:

ליתר הסברה בתוכן וסדר העניינים בסעיף זה:

בסעיף נזכר בקיצור ענין "ולישאל עמו, שעוסקים בבנינו של עולם, כמו שכתוב וכל בניך לימודי הוי', אל תקרי בניך אלא בוניך".

במאמר בלקוטי-תורה מאריך יותר בביאור הענין, שספירת המלכות "נבנית מתורה שבכתב", ובתורה גופא "על ידי תורה שבעל פה הוא התגלות מלכותו יתברך בבחינת גילוי".

ולכאורה, בהתאם להמשך העניינים במאמר כאן, ובשום לב לפירוט העניינים המופיע ב"הנחה" ויובא בסמוך – כנראה הסברת הדברים:

נתבאר בסעיפים הקודמים, אשר תוכן הענין של "דירה לו יתברך" הוא, המשכת עצמותו של הקב"ה לעולם – שזה נפעל ע"י "מעשים טובים", ושהמשכה

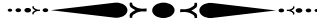
(42) לקוי"ש ח"ד ע' 1054, ח"ח ע' 190, ובכ"מ.

(43) מרגלא בפומי' דרבא תשי"מ סעיף ה' (מלוקט ה' עמ' צו ואילך).

(44) ראה סוף ברכות. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה-ו.

(45) ברכות לה, ב.

הוא ענין שמיני עצרת, התמצית של עבודת בראשית, בראשית ברא אלקים את השמים ואת
התשובה דחודש תשרי, ואחר כך הוא היום הארץ, היינו הפעולה בעולם, הנהג בהם מנהג דרך
דשמחת תורה, ענין התורה, ואח"כ בא שבת ארץ, ואח"כ ממשכים זה על כל השנה כולה.

יצאו לאור בסדרת "מאמר מבואר":

חוברת א': "יהי הוי' אלקנו עמנו" תשכ"ד

קונטרס ג' תמוז תש"נ

ביאור המעלה המיוחדת בעבודת היראה והמסירות-נפש; מיוסד על שיחתו הידועה של כ"ק אדמו"ר הרי"צ בג' תמוז תרפ"ז.

חוברת ב': "אני לדודי" תשכ"ו

קונטרס ראש חודש אלול תש"נ

ביאור עבודת חודש אלול "באתערותא דלתתא" אף שמאירים בו י"ג מידות הרחמים – מיוסד על משל אדמו"ר הזקן שהוא "כמלך בשדה".

חוברת ג': "וידבר גו' זאת חוקת התורה" תשכ"ט

קונטרס י"ב-י"ג תמוז תנש"א

ביאור ארוך בענין "תפילת משה" שהיא תפילת עשיר (על פי משל המדרש "מדינה פלונית חריבה והיא שלך, גזור שתיבנה", מילוי החסרון בספירת המלכות באופן ד"בנין עדי עד"), וההתקשרות העצמית של נשיאי ישראל לעם ישראל.

חוברת ד': "ביום השמיני שלח" תשמ"א

קונטרס שמע"צ שמח"ת תשמ"ח

תוכן ענין שמיני-עצרת ושמחת-תורה בהמשך לכללות חודש תשרי, כולל ביאור ארוך במאמר חז"ל "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא".

בכל חוברת – מבוא מפורט אודות המאמר וזמן אמירתו, תוכן ענינים, הקדמה וסיכום לכל סעיף, וביאור מהלך המאמר והמושגים שנזכרו בו.

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לכבוד מאה ושניים שנה להולדתו

יה"ר שיראה הרבה נחת מכניו התמימים בפרט,

משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל - בכלל

ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו

וישמיענו תורה חדשה מפיו

בגאולה האמתית והשלימה

תיכף ומיד ממ"ש

נדפס על ידי תלמידי התמימים

תות"ל - בית משיח - 770